

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Köyliön vankilan DVD-tulo-opas

Visuaalisen tulo-oppaan kehittäminen

Kirilov, Katja

2017 Laurea

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Laurea-ammattikorkeakoulu

Köyliön vankilan DVD-tulo-opas

Kirilov, Katja
Sosionomikoulutus
Rikosseuraamusala
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2017

Katja Kirilov

Köyliön vankilan DVD-tulo-opas - Visuaalisen tulo-oppaan kehittäminen

Vuosi 2017 Sivumäärä 74

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa Satakunnan vankilan Köyliön osastossa vankeusrangaistustansa suorittaville vangeille informatiivisesti kattava, selkeä sekä visuaalisesti houkutteleva DVD-tulo-opas. Tavoitteena oli tuottaa tiedon ja informaation jakamiseen työväline, joka palvelee Satakunnan vankilan Köyliön osaston vankeja, henkilökuntaa sekä yhteistyötahoja niin, että perehdytys vankilan olosuhteisiin olisi mahdollisimman helppoa, yhdenvertaista sekä laadukasta. Tulo-opasta suunniteltaessa otettiin huomioon Rikosseuraamuslaitoksen erityisryhmien tarpeet sekä lukivaikeudet, lukutaidottomuus ja eri tyyppiset tarkkaavaisuushäiriöt sekä jopa päihteidenkäytöstä aiheutuneet ongelmat. Uudentyyppisellä tulo-oppaalla pyrittiin varmistamaan se, että vanki saisi heti laitokseen saapuessaan ajantasaista tietoa laitoksen ohjeista ja käytännöistä.

Opinnäytetyön teoriaosuus koostuu yhteiskunnallisten lähtökohtien, kuten Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa määrittelevien lakien sekä Rikosseuraamuslaitoksen strategian kautta. Strategiasta on nostettu esiin teoreettinen viitekehys kuten lähityö vuorovaikutuksineen, perehdytys sekä Rikosseuraamuslaitoksen erityisryhmät. Sekä vankilan henkilökunta, että vangit ovat voineet vaikuttaa oppaan sisältöön vastaamalla heille tehtyyn kyselyyn. Opinnäytetyö oli toiminnallinen prosessi, jonka tuotoksena syntyi DVD-tulo-opas Satakunnan vankilan Köyliön osastolle. Tuotos on tulosten valossa työelämää aidosti palveleva tuote. Tulo-opasta ei ole aikaisemmin Rikosseuraamuslaitoksessa julkaistu DVD:n muodossa, joten tuotos on samalla myös innovatiivinen. Tulo-opas-DVD:tä voidaan jatkossa mahdollisesti hyödyntää myös yhdyskuntaseuraamustoimistoissa sekä uuden vartijan perehdytyksessä.

Katja Kirilov

Developing a Visual DVD Introduction Guide for Satakunta Prison's Köyliö Unit

Year	2017	Pages	74
------	------	-------	----

The purpose of this Bachelor's thesis was to produce comprehensive, clear and visually attractive DVD introduction guide for prisoners who are serving their sentence in Satakunta prison's unit in Köyliö. The aim was to produce an implement to share information. It should serve prisoners, employees and partners in Köyliö unit in a way that makes familiarizing and sharing information easier, equal and of good quality. While developing the new introduction guide, it was important to pay attention to people with special needs like dyslexia, illiteracy, attention disorders and problems from substance abuse. The goal was that the prisoners get valid information from the DVD about the customs and guidelines when arriving to prison.

The theoretical part of this thesis is based on social baselines, such as laws that determine the policies for the Criminal Sanction Agency of Finland and the strategy of the Criminal Sanctions Agency. The theoretical framework consists of interactive work, familiarizing and the special groups in Criminal Sanction Agency. The employees and the prisoners had an effect on the content of the guide by answering a poll that was made for them. A part of this functional thesis is a new introduction DVD for Satakunta Prison's unit in Köyliö and the findings reveal that it genuinely serves working life. This thesis is innovative, because in the Criminal Sanction Agency of Finland introduction guide has not been published in a DVD format before. In the future the introduction DVD can be helpful in Community sanctions offices and familiarizing new prison officers.

Keywords: Prison, Arrival guide, Prisoner, Familiarizing, Interactive work

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	8
3	Opinnäytetyön toimintaympäristön kuvaus.....	9
	3.1 Rikosseuraamuslaitos	9
	3.2 Rikosseuraamusalue	11
	3.3 Satakunnan vankila	12
	3.3.1 Köyliön osasto.....	12
4	Yhteiskunnalliset lähtökohdat	13
	4.1 Kohderyhmän rajaaminen ja tiedonsaannin oikeusnormit	13
	4.2 Vankeuslaki.....	13
	4.2.1 Normaalisuusperiaate	15
	4.3 Hallintolaki	15
	4.3.1 Hyvä hallinto ja sen edistäminen.....	15
	4.3.2 Julkisuusperiaate.....	16
	4.4 Rikosseuraamuslaitoksen strategia.....	16
5	Teoreettinen viitekehys.....	19
	5.1 Lähityö	19
	5.2 Lähityöntekijä ja perehdytys	19
	5.3 Vuorovaikutus ja vuorovaikutuksellinen tukeminen.....	21
	5.4 Näkökulmia oppimiseen ja ammatilliseen tukemiseen	22
	5.4.1 Erilaiset oppimistyyliä	23
	5.4.2 Neurokognitiiviset häiriöt.....	24
	5.5 Päihderiippuvuus	26
6	Opinnäytetyön toteutus.....	28
	6.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite	28
	6.2 Toiminnallinen ja laadullinen tutkimusmenetelmä	28
	6.3 Prosessin kuvaus.....	30
	6.4 Tulo-opas-DVD:n tuotteistaminen.....	33
7	Oppaan kehitysprosessi	35
	7.1 Alkukartoitus henkilökunnan näkemyksistä tulo-opas DVD:stä.....	35
	7.2 Alkukartoitus vankien näkemyksistä tulo-opaasta	37
	7.3 Johtopäätöksiä vastauksista.....	38
	7.4 Suunnittelu ja valmistelu	38
	7.4.1 DVD:n toteutus ja sisältö	39
	7.4.2 Kuvaaminen	41
	7.5 Palaute DVD:n toimivuudesta	44
	7.5.1 Henkilökunnan palaute DVD:stä	44

	7.5.2 Vankien palaute DVD:stä.....	45
8	Opinnäytetyön arviointi ja johtopäätökset.....	46
	8.1 Prosessi	46
	8.2 Produkti.....	49
9	Pohdinta	52
	9.1 Oma ammatillinen kehittyminen	53
	9.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	53
	9.3 Produktin hyödynnettävyys ja levitettävyys.....	55
	9.4 Tulevaisuus	56
	Lähteet	57
	Kuviot.....	61
	Liitteet.....	62

1 Johdanto

Rikosseuraamuslaitoksen tehtävänä on huolehtia osaltaan yhteiskunnan turvallisuudesta pitämällä yllä laillista ja turvallista seuraamusten täytäntöönpanojärjestelmää sekä myötävaikuttaa uusintarikollisuuden vähentämiseen ja rikollisuutta ylläpitävän syrjäytymiskehityksen katkaisemiseen (Rikosseuraamuslaitos 2017 d). Rikosseuraamuslaitokselle on luotu edellä mainitun tehtävän täyttämiseksi strategia vuosille 2011-2020. Strategisena perusajatuksena on valmentaa vankeja rikoksettomaan elämään ja etenemään turvallisesti kohti avoimempaa täytäntöönpanoa. Strategian tavoitteen saavuttamiseksi on Rikosseuraamuslaitoksessa luotu erilaisia toimintatapoja ja -malleja siitä, kuinka visio saavutetaan. Yksi merkittävimmistä projekteista tavoitteen saavuttamiseksi on lähityöhanke. Hankkeen tarkoituksena on vuorovaikutuksen lisääminen henkilökunnan ja vankien välillä sekä vankien toimintoihin osallistumisen ja sellin ulkopuolisen ajan lisääminen suljetuissa vankiloissa. (Rikosseuraamuslaitos 2017 a.)

Rikosseuraamusala on ollut viimeiset vuodet jatkuvassa muutoksessa. Muutos näyttäytyi omassa työpaikassani Satakunnan vankilassa siten, että 1.10.2012 Köyliön osasto muutettiin avovankilaosastosta suljetuksi vankilaksi. Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella sijaitsevassa Satakunnan vankilan Köyliön osastossa on 73 miesvankipaikkaa sakko- ja vankeusvangeille. Vankilaamme sijoitettavat vangit, kuten vangit ylipäänsä ovat entistä haastavampia ja moniongelmaisempia kuin aiemmin. Vangeilta puuttuu arjentaitoja sekä työkokemusta ja yhä useammalla on vakava päihdeongelma ja mielenterveyden häiriöitä.

Vangit tarvitsevat ohjausta, neuvontaa ja opastusta yhä enenevässä määrin. Opinnäytetyöni tavoitteeksi muodostui työelämästä esiin noussut tarve tulo-oppaan päivittämisestä. Edellinen tulo-opas oli laadittu vuonna 2013 ja oppaan informaatio oli osittain vanhentunutta. Henkilökunnalla ei ollut käytössään ajantasaista tulo-opasta, josta jakaa vangeille informaatiota. Lisäksi Rikosseuraamuslaitoksen vangeille toteuttamat laatukselyt vuosilta 2012 ja 2016 osoittivat, että Satakunnan vankilan Köyliön osaston perehdyttämisen ja vastaanottamisen laatu oli huonontunut huomattavasti vuodesta 2012. Mielestäni tämä seikka perusteli jo hyvin itsessään opinnäytetyöni aiheen tarpeellisuutta ja merkityksellisyyttä.

Vankilan apulaisjohtajan näkemyksen ja vankien keskusteluissa esiin nostamien toiveiden pohjalta päädyin tuottamaan perinteisen paperisen tulo-oppaan sijasta Köyliön osastolle visuaalisen tulo-opas-DVD:n. Opinnäytetyössäni otin mahdollisuuksien mukaan huomioon Rikosseuraamuslaitoksen asiakkaiden erityisryhmien tarpeita. Osa vangeista on lukutaidottomia ja esimerkiksi päihdeongelmaisia ja DVD palvelee myös heitä. Toiveena oli, että myös ulkomalaiset vangit hyötyisivät videon tarjoamasta informaatiosta kuvan välityksellä. Tulo-opas-DVD:llä tavoiteltiin laadukasta, tehokasta sekä yhtenäisempää tiedon jakamista ja välittämistä.

2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tuottaa ja toteuttaa henkilökunnan ja vankien tarpeiden ja toiveiden pohjalta kattava, selkeä ja visuaalisesti houkutteleva tulo-opas-DVD vangin tulovaiheen perehdytykseen sekä perehdytyksen laadun ja yhdenvertaisuuden parantamiseen. Uudella ja uudentyypisellä oppaalla pyrittiin ensisijaisesti siihen, että vanki saisi heti laitokseen saapuessaan ajantasaista tietoa laitoksen ohjeista ja käytännöistä. Hyvällä tiedottamisella voidaan mahdollisesti lievittää vangin ensimmäisinä päivinä kokemaa ahdistusta. On mahdollista myös estää kurinpitovikkomuksia tai merkittävästi vähentää tahattomia rikkomuksia ja väärinkäsityksiä, jotka voivat johtaa kurinpitoseuraamuksiin ja oikeudenmenetyksiin.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tuottaa DVD, joka palvelee Satakunnan vankilan Köyliön osaston vankeja ja henkilökuntaa sekä vankilan yhteistyötahoja niin, että perehdytys ja tiedon jakaminen olisivat mahdollisimman helppoa, yhdenvertaista sekä laadukasta. Uuden visuaalisessa muodossa olevan tulo-oppaan voi odottaa palvelevan paremmin myös esim. päihderiippuvuudesta, lukutaidottomuudesta, oppimisvaikeuksista ja muista neurologistaustaisista häiriöistä kärsiviä henkilöitä. Toiveena oli myös, että myös ulkomaalaiset vangit hyötyisivät videon tarjoamasta informaatiosta, jossa asioihin tutustutaan ”liikkuvan kuvan” välityksellä.

Opinnäytetyön tavoitteet	Arviointi kysymykset	Arviointi aineisto
1. Tuottaa visuaalinen tulo-opas-DVD, jonka avulla parannetaan vangin tulovaiheen perehdytystä.	1. Saatiinko dvd tuotettua 2. Onko tuote sellainen, että sitä voidaan käyttää vangin perehdytyksessä? 3. Vastaako dvd tulovaiheen informaatiotarpeeseen?	Produkti Henkilökunnan antama informaatio ja palaute vankien antama informaatio ja palaute talon johtajiston palaute
2. Kiinnittää dvd:n laatimissa huomiota Rikosseuraamuslaitoksen asiakasryhmien tarpeisiin.	3. Onnistuttiinko erityisryhmien tarpeita huomioimaan videon sisällön suhteen?	Produkti Henkilökunnan palaute Vankien palaute
3. Huomioida vankien ja vankilan henkilökunnan toiveet dvd:n sisällöstä	4. Otettiin vankien ja henkilökunnan näkemykset huomioon sisällön tuottamisessa?	Henkilökunnan palaute Vankien palaute
4. DVD:n tavoitteena esitellä monipuolisesti vankilan aktiviteetteja, jotka tukevat lähi-työajatusta vankien aktiivoinnin suhteen	5. Onnistuttiinko DVD:llä esittelemaan vankilan aktiviteetteja monipuolisesti ja kiinnostusta herättävästi?	Oma arvio Henkilökunnan palaute Vankien palaute

Taulukko 1: Opinnäytetyön tavoitteet

Henkilökohtaiset oppimistavoitteet	Arviointikysymykset	Arviointi aineisto
1. Kehittämistoiminnan / projektihallinnan osaamisen lisääminen	Olenko oppinut lisää kehittämistoiminnan / projektin hallinnan perusteita prosessin aikana?	Omat havainnot Tulo-opas-dvd Saatu palaute
2. Lisätä itsenäistä asiantuntijatyöskentelyä	Olenko onnistunut työskentelemään itsenäisesti (yhteistyön hengessä) ja omaa asiantuntijuutta samalla lisäten?	Saatu palaute omat havainnot

Taulukko 2 Henkilökohtaiset oppimistavoitteet

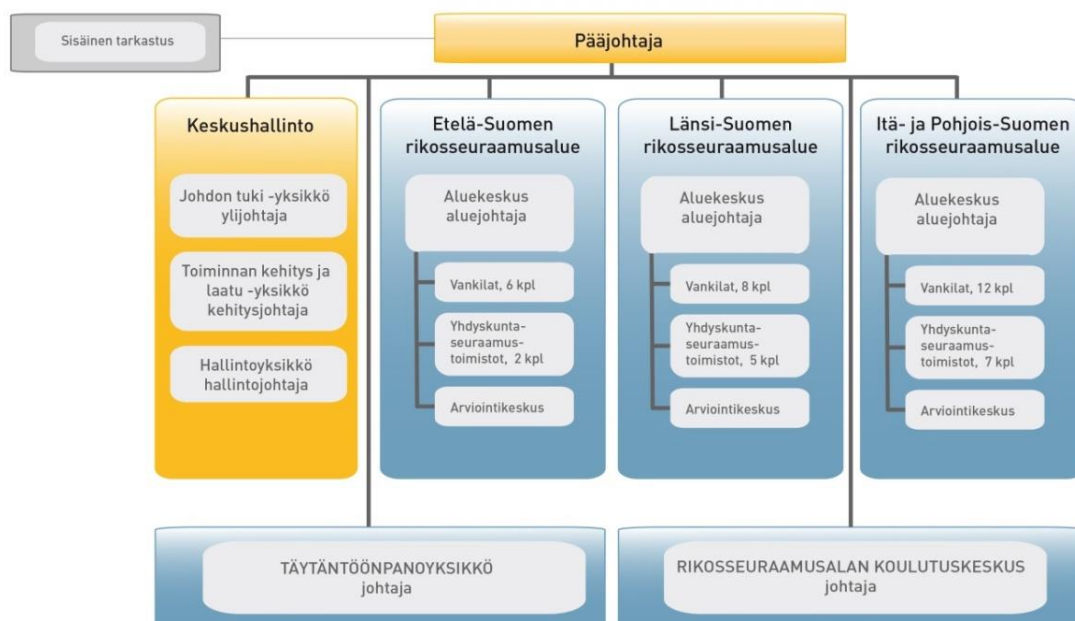
3 Opinnäytetyön toimintaympäristön kuvaus

Tässä luvussa esittelen tarkemmin opinnäytetyöni toimeksiantajan Rikosseuraamuslaitoksen. Esittelen Rikosseuraamuslaitoksen rakennetta ja rangaistusten täytäntöönpanon organisaatiota. Toimintaympäristönä tarkemmin ilmaistuna on Rikosseuraamuslaitoksen (Rise) alaisuudessa Länsi-Suomen rikosseuraamusalueella (Lrsa) sijaitseva Satakunnan vankilan Köyliön osasto (Sav/Köös).

3.1 Rikosseuraamuslaitos

Rikosseuraamuslaitos on oikeusministeriön alaisuudessa toimiva vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoviranomainen. Rikosseuraamuslaitoksen muodostavat keskushallintoyksikkö, kolme rikosseuraamusaluetta yksiköineen ja täytäntöönpanoyksikkö. Rikosseuraamuslaitokseen kuuluu myös alan koulutuksesta vastaava Rikosseuraamusalan koulutuskeskus. (Rikosseuraamuslaitos 2017 c.)

RIKOSSEURAAMUSLAITOS

Kuvio 1 Rikosseuraamuslaitoksen organisaatio

Lähde: Rikosseuraamuslaitos

Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan tavoitteena on täyttää yhteinen perustehtävä, rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpano yhdessä eri toimijoiden kanssa. Tässä tehtävässä esimerkiksi rikosseuraamusesimiehet ja vartijat sekä laitoksen muut virkamiehet huolehtivat rangaistusten turvallisesta ja lainmukaisesta täytäntöönpanosta. Rikosseuraamuslaitoksen tehtävänä on pitää huolta omalta osaltaan yhteiskunnan turvallisuudesta pitämällä yllä laillista ja turvallista seuraamusten täytäntöönpanojärjestelmää sekä myötävaikuttaa uusintarikollisuuden vähentämiseen ja rikollisuutta ylläpitävän syrjäytymiskehityksen katkaisemiseen. (Rikosseuraamuslaitos 2017 c.)

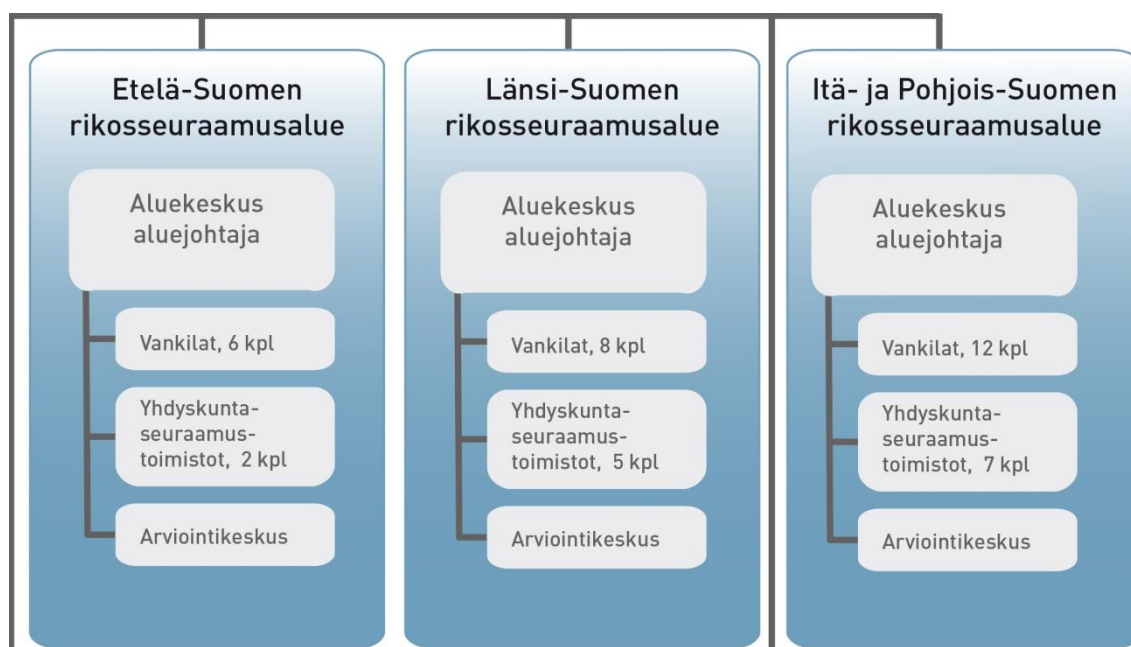
Rikosseuraamuslaitoksen toiminta on säädetty tarkasti laissa ja erilaisissa asetuksissa. Tärkeimpiä toimintaa määrittäviä näistä ovat vankeuslaki ja vastaava asetus vankeudesta sekä tutkintavankeuslaki ja asetus tutkintavankeudesta. Yhdyskuntaseuraamuksia määrittelevät laki yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta ja asetus yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta. Rikosseuraamusala on normeilla tarkasti säänneltyä, joten toimintaa ohjaa myös monet muut lait ja asetukset, kuten laki Vankiterveydenhuollon yksiköstä ja asetus Vankiterveydenhuollon yksiköstä. (Rikosseuraamuslaitos 2017 d.)

Rikosseuraamuslaitoksen alaisuudessa toimivien arviointikeskusten sekä ns. rangaistuslaitosten puitteissa toteutettava rangaistusaika pyritään suunnittelemaan niin, että tuomittu voi kehittää valmiuksiaan rikoksettomaan elämään. Kun tuomittu saa rangaistusaikanaan har-

jaannusta elämänhallintaa tukevissa taidoissa, on hänellä paremmat mahdollisuudet rangaistuksen suoritettuaan sijoittua osaksi yhteiskuntaa sen täysivaltaisena jäsenenä. Rikosseuraamuslaitoksessa tutkintavangin, tuomitun ja asiakkaan rangaistusajan suunnittelu sekä seuraamuksen toimeenpano eli varsinainen rangaistuksen suorittaminen vapautumisvaiheineen muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden. (Rikosseuraamuslaitos 2017 c.)

3.2 Rikosseuraamusalue

Suomi jakaantuu Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiossa kolmeen rikosseuraamusalueeseen. Nämä alueet ovat Etelä-Suomen rikosseuraamusalue (ESRA), Itä-Pohjois-Suomen rikosseuraamusalue (IPRA) ja Länsi-Suomen rikosseuraamusalue (LSRA). Rikosseuraamusalueilla toimii aluehallinto, joka koostuu aluekeskuksesta (Alke) ja arviointikeskuksesta (Arke).

Kuvio 2 Rikosseuraamusalueet

Lähde: Rikosseuraamuslaitos

Rikosseuraamusalueet koostuvat arviointikeskuksesta, yhdyskuntaseuraamustoimistoista, vankiloista ja muista rangaistusten toimeenpanosta vastaavista yksiköistä. Rikosseuraamusalueella sijaitsevista yksiköistä voidaan tarvittaessa muodostaa yksi tai useampia rikosseuraamuskeskuksia. (Rikosseuraamuslaitos 2017 c.) Rikosseuraamusaluetta johtaa ja hallinnoi aluejohtaja. Satakunnan vankilan Köyliön osasto kuuluu Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen alaisuuteen (Lsra). Aluejohtajana Lsra:n alueella toimii Kirsti Kuivajärvi.

3.3 Satakunnan vankila

Satakunnan vankila perustettiin 20.3.1998 Huittisten ja Köyliön varavankiloista. Se toimii läntisestä Suomesta olevien miesvankien suljettuna- ja avovankilana. Suljettuja vankipaikkoja on Köyliön osastossa 73 ja avolaitospaikkoja Huittisten osastossa 107. Satakunnan vankila pyrkii olemaan tarjoamiltaan toiminnoiltaan haluttu vaihtoehto Länsi-Suomesta kotoisin oleville vangeille. Vangeille tarjotaan ammatillisesti kehittävää työtoimintaa, ammatillista koulutusta sekä työkykyyn ja rikoksettomaan elämäntapaan kuntouttavaa muuta toimintaa. (Rikosseuraamuslaitos 2017 e.)

Satakunnan vankila on monipuolinen vankila, koska sen alaisuudessa toimii sekä suljettu vankila että avolaitos. Maantieteellisesti yksiköt sijaitsevat toisistansa noin 25 km:n etäisyydellä. Kahden osaston sekä suljetun- että avo-osaston kuuluminen yhden vankilan alaisuuteen helpottaa sitä, että voidaan toteuttaa helpommin Rikosseuraamuslaitoksen strategiaa: turvallisesti kohti avoimempaa täytäntöönpanoa (Rikosseuraamuslaitos 2014).

Satakunnan vankilalle on erittäin tärkeätä sitoutua Rikosseuraamuslaitoksessa linjattuihin arvoihin ja strategioihin. Tärkeimpinä näistä arvoista niin Satakunnan vankilassa kuin Rikosseuraamuslaitoksessakin koetaan suomalaisessa yhteiskunnassa tärkeinä pidetyt arvot, kuten ihmisarvon kunnioittaminen ja oikeudenmukaisuus. Usko yksilön mahdollisuuteen muuttua ja kasvaa on tärkeä laitoksen arvoperusta.

3.3.1 Köyliön osasto

Satakunnan vankilan Köyliön osasto muuttui 1.10.2012 avovankilasta 78-paikkaiseksi (myöhemmin 73-paikkaiseksi) suljetuksi vankilaksi. Suljetuksi vankilaksi muuttumisen myötä valvonnan tasoa Köyliössä nostettiin lisäämällä valvontahenkilöstöä sekä valaistusta, kameravalvontaa ja muita turvallisuusrakenteita. Viimeisimpänä uudistuksena vuonna 2016 Köyliön osaston vankisellien ikkunoihin lisättiin verkot ja selleihin asennettiin sellipuhelinjärjestelmät. (Satakunnan vankila 2012.)

Satakunnan vankilan Köyliön osaston suljetuksi muuttamisen myötä sekä vastaavasti avolaitosvankipaikkoja eri yksiköihin lisäämällä on pyritty saamaan vankipaikkajakauma vastaamaan paremmin Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen tarpeita. Köyliöön on sijoitettuna pääasiassa vankeusvankeja, joista osa on myös elinkautisvankeja. Eniten on varkausrikoksista tuomittuja, toisena ryhmänä ovat huumausainerikoksista tuomitut ja kolmanneksi henkirikoksiin (murha / tappo) syyllistyneet ja muista väkivaltarikoksista tuomitut. Köyliön osastolla vankivaihtuvuus on edelleen suuri. Samalla vankiaines on muuttunut moniongelmaiseksi, vaikka tämä muutos on tapahtunut vuosien saatossa, ikään kuin ilman tarkkaa rajapyykkiä ja ehkä huomaamatta.

Ulkomaalaisten vankien määrä on kasvanut ja heidän taustoistaan on vaikea saada tietoa. Romanivankeja on noin 13 %. Karkaamisia tapahtuu jonkin verran. (Pöntinen 2015.)

4 Yhteiskunnalliset lähtökohdat

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyöni yhteiskunnallisia lähtökohtia. Opinnäytetyöni toimintaympäristönä toimii vankila ja siellä kohderyhmänä vangit. Opinnäytetyöni lähtee liikkeelle lainsäädännön määrittelemistä vaatimuksista, jotka rikosseuraamusalan työntekijöiden tulee täyttää vankeusrangaistusta täytäntöön pantaessa. Rikosseuraamuslaitoksen strategia vuosille 2011-2020 määrittelee Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa ja sen sisältöä lainpuitteissa, mutta yksilöidymmin kuin laki. Strategialla on selkeä yhteiskunnallinen tavoite ja unelma, jota kohti Rikosseuraamuslaitos kulkee: Valmennamme rikoksettomaan elämään - turvallisesti kohti avoimempaa täytäntöönpanoa (Rikosseuraamuslaitos 2011).

4.1 Kohderyhmän rajaaminen ja tiedonsaannin oikeusnormit

Suomessa kaikki rangaistuslaitokset eli vankilat ovat oman näköisiään ja toimivat omilla oman laitoksen tarpeisiin tuotetuilla päiväjärjestyksillä ja ohjeilla. Olen rajannut tämän toiminnallisen opinnäytetyöni kohteeksi toimeksiannonkin perusteella oman vankilani Satakunnan vankilan Köyliön osaston. Kohderyhmänä ovat vankeusvangit ja sakkovangit, jotka suorittavat tuomionsa Satakunnan vankilan Köyliön osastossa. Tällä hetkellä Köyliön vankilassa on suljettuja miesvankipaikkoja 73. (Rikosseuraamuslaitos 2017 e.) Satakunnan vankilan Köyliön osasto on ollut pitkään yliasutuksessa täyttöasteen ollen yli 100 %.

Vankeusvanki on henkilö, joka on määrätty rangaistuslaitokseen suorittamaan tuomittua ehdotonta vankeusrangaistusta, täytäntöön pantavaksi määrättyä ehdollista vankeusrangaistusta ja / tai jäännösrangaistusta menetettyään ehdonalaisen vapautensa. Osa näistä vankeusvankeista on elinkautisvankeja. Sakkovanki on henkilö, joka ei ole maksanut hänelle tuomioistuinten määräämiä sakkoja useiden tuloksettomien perintäyritysten jälkeenkään. Useiden tuloksettomien perintäyritysten jälkeen henkilön sakot voidaan muuntaa oikeudessa vankeudeksi. Toisin sanoen: sakkovanki on siis sakon muuntorangaistusta suorittava vanki. (Tilastokeskus 2016.)

4.2 Vankeuslaki

Vankeuden täytäntöönpanon sisällölle on asetettu laissa tietyt vaatimuksia. Vankeuslaissa määritellään mm. vankeuden täytäntöönpanon tavoitteet, vankeuden sisällölle asetetut vaatimukset, vangin vankilaan sijoittamisen perusteet, vankilaan saapuminen sekä se, miten vankeja tulisi kohdella. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen tulee vankeuslain (vankeuslaki 735/2011) 1. luvun 6 §:n mukaan ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin ylläpitää vankilan järjestystä ja turvallisuutta. Tätä vankeuslain pykälää pitää tulkita niin, että on oltava erit-

täin suuri määrä tietoa, jotta voidaan vankeja neuvoa. Tulo-opas on yksi keino antaa vangille näitä neuvoja.

Vankeuslain (vankeuslaki 767/2005) täytäntöönpanon tavoite mielestäni määrittelee hyvin pitkälti sitä, miten henkilökunnan tulisi virkamiehinä suhtautua omaan työhönsä. Toisinaan henkilökunnan arvomaailma ei välttämättä ole yhtäläinen lain määräysten kanssa. Laki ja työnantajamme määräykset velvoittavat kuitenkin kaikkia ja virkamiehenä tulee toimia lain ja määräysten puitteissa. Vankeuslain 1. luvun 2 §:n mukaan vankeusajan tavoitteena on vangin elämänhallinnan tukeminen ja sitä kautta yhteiskuntaan uudelleen integroituminen sekä rikoksettoman elämäntavan edistäminen, johon tavoitteeseen lukeutuu myös rikosten estäminen rangaistusaikana. Se miten Rikosseuraamuslaitoksen virkamiehet kohtaavat vangin ja kuinka he häntä kohtelevat ovat mielestäni avainasemassa vankeuden täytäntöönpanon tavoitteiden täyttymisen kanssa. (Vankeuslaki 1:2.)

Vankeuslain 1. luvun 3 § määrittelee tarkemmin vankeuden täytäntöönpanon sisällölle asetettuja vaatimuksia. Täytäntöönpanon tulee olla turvallista niin yhteiskunnalle, henkilökunnalle kuin vangeillekin. Lain mukaan vankeuden sisältönä on vapauden menetys tai sen rajoittaminen. Tämän pykälän pohjalta henkilökunnan tulee siis edistää normaalisuutta jokapäiväisessä työssään vankilassa. On otettava myös huomioon, että laki määrittelee myös sen, että vangin terveyttä ja toimintakykyä on tuettava. Tämä perustelee tulo-oppaan aktiivitoimintojen tarpeellisuutta vankeuslain näkökulmasta. (Vankeuslaki 1:3.)

Vankeuslain 1. luvun 5 §:n mukaan vankeja on kohdeltava oikeudenmukaisesti ja heidän ihmisarvoaan kunnioittaen. Heitä ei saa asettaa ilman hyväksyttävää syytä keskenään eri asemaan. Tämä mielestäni myös vahvistaa tulo-opas DVD:n tarpeellisuutta, jotta jokaisella olisi mahdollisuus käyttää itselleen sopivinta tiedonsaantimuotoa. Vaihtoehtoja informaation hankkimiseksi tulee tarjota. (Vankeuslaki 1:5.)

Vankeuslain 4. luvun 4 § käsittelee vankilan oloista ja säännöksistä tiedottamista. Lain mukaan vangille on hänen saavuttuaan vankilaan viipymättä tiedotettava sen oloista sekä vankien oikeuksista ja velvollisuuksista. Tietoja on oltava saatavana yleisimmin käytetyillä kielillä vankilassa olevien vankien tarpeiden mukaan. (Vankeuslaki 4:4.) Laki määrittelee laitoksen virkamieskunnalle velvollisuuden antaa tietoja vangille vankilan toiminnoista sekä arjen toiminnasta. Lain mukaan vangeilla on oltava mahdollisuus tutustua heitä koskevaan lainsäädäntöön ja asetuksiin sekä saatavilla on oltava kokoelma vankeja koskevista laeista, asetuksista ja muista säännöksistä.

4.2.1 Normaalisuusperiaate

Vankeuslain 1. luvun 3 §:ssä mainitun ns. normaalisuusperiaatteen mukaan vankilan olot on järjestettävä niin pitkälle kuin mahdollista vastaamaan yhteiskunnassa vallitsevia elinoloja. (vankeuslaki 1:3). Tämän pykälän pohjalta voimme muotoilla asian esimerkiksi niin, että vankilan oloista ja vankilassa tapahtuvista asioista on tiedotettava vankia. Rikosseuraamuslaitoksella on siis samantyyppinen tiedottamisvelvollisuus kuin muillakin viranomaistahoilla ja on erityisiä seikkoja joiden tiedottamisesta Rikosseuraamuslaitoksen on pidettävä erityistä huolta. Olennaista on myös se missä vaiheessa ja tilanteessa tiedottaminen tapahtuu. Vangille on esimerkiksi annettava ajantasaista tietoa ja informaatiota hänen vankilaan saapuessaan koskien hänen asuin- elin- ja toimintaympäristönsä. Tähän opinnäytetyöni pureutuukin ja pyrkii tuottamaan toimivan DVD-oppaan käyttöön otettavaksi.

Mielestäni tärkeitä on, että pystyn kartoittamaan mitä asioita oppaassa tulee olla ja miten ne esitetään sekä tuodaan esille ymmärrettävästi ne merkityksellisimmät asiat, mitkä ovat tarpeen vangin tullessa vankilaan. Nämä asiat voivat liittyä vankilan sääntöihin tai voivat estää merkittävät oikeudenmenetykset mutta samalla mahdollisesti pystyvät esim. lievittämään vankilan tulijan ahdistusta täytäntöönpanon suorittamien ensi metreillä.

4.3 Hallintolaki

Hallintolain (hallintolaki 434/2003) tarkoituksena on edistää ja toteuttaa hyvää hallintoa ja oikeusturvaa, sekä edistää hallinnon palvelujen laatua (hallintolaki 1:1). Hallintolaissa käsitellään nimenomaan sääntöjä siitä, miten hallintoasioita ratkaistaessa on meneteltävä. Erityisen tarkasti hallintolaissa on esimerkiksi luvuissa 5-7 säännelty sitä, miten viranomaisen on asiaa selvitettävä, miten asianosaista on kuultava ja miten tämän oikeusturva voidaan taata. Myös virkamiehen esteellisyyttä jonkin tietyn asian käsittelyyn tai virkamiehen osallisuuteen asian käsittelyssä sekä esteellisyyden perusteita käsitellään hallintolaissa (Hallintolaki 434/ 2003, 5-7.)

4.3.1 Hyvä hallinto ja sen edistäminen

Hallintolain toisessa luvussa käsitellään hyvän hallinnon perusteita. Hyvän hallinnon perusteet lähtevät liikkeelle hallinnon oikeusperiaatteista, jossa määritellään mm. se, että hallinnossa asioivia on kohdeltava tasapuolisesti ja puolueettomasti. Hallintolain 6-10 § käsittelevät hallinnon oikeusperiaatteita, palveluperiaatetta ja palvelun asianmukaisuutta, neuvontaa, hyvän kielenkäytön vaatimusta ja viranomaisten yhteistyötä. Laissa määritellään, että kaiken viranomaistoiminnan tulee olla asiallista, sovinnollisuutta edistävää, oikeudenmukaista ja yhdenvertaista. (Hallintolaki 2:6-10.)

Hyvään hallintoon kuuluu myös palveluperiaate. Palveluperiaate velvoittaa viranomaisia toimimaan tiettyjä lainalaisuuksia noudattaen ja ohjaa palvelemaan hallinnon asiakasta asian vaatimalla tavalla, yksilöllisesti. Asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomaisen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. (Hallintolaki 2:7.)

Tulo-opas-DVD:n sisällössä on tarkoitus ottaa huomioon nämä hallintolain asettamat vaatimukset. DVD:n kuvauksessa kiinnitetään huomiota mm. hyvän kielenkäytön vaatimukseen sekä selkeän neuvonnan antamiseen. DVD:n kuvauksissa esiintyvä henkilöahmo (vartija) käyttää asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä, jotta se olisi mahdollisimman selkokielinen. DVD esittelee vankilan palveluita niin monipuolisesti, kuin se on mahdollista tulo-oppaassa.

4.3.2 Julkisuusperiaate

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 621/1999) 20 § koskee viranomaisen velvollisuutta tuottaa ja jakaa tietoa. Kyseisessä pykälässä käsitellään viranomaisen velvollisuuksia mm. tiedonantajana. Viranomaisen on edistettävä toimintansa avoimuutta ja tässä tarkoituksessa tarvittaessa laadittava oppaita, tilastoja ja muita julkaisuja sekä tietoaaineistoja palveluistaan, ratkaisukäytännöstään sekä huomioitava yhteiskuntaolot ja niiden kehitys toimialallaan. Laatisvelvollisuuden tarvetta arvioidessa on otettava huomioon, missä määrin viranomaisen toiminnasta on saatavissa tietoja asiakirjojen julkisuuden avulla tai yleisen tilastotuotannon perusteella. Viranomaisen vastaa lain perusteella myös siitä, että tiedonsaannin kannalta keskeiset asiakirjat ovat saatavilla esimerkiksi kirjastossa. (Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 621/1999, 5:20.)

DVD-muotoisen tulo-oppaan laatiminen Satakunnan vankilan Köyliön osastolle on osin myös lainsanelemaa palvelua vangeille. Laadukkaan tulovaiheen, hyvän tiedottamisen ja tiedonjakamisen lähtökohta on avoimuus. Vankilan tulo-opas oli vanhentunut, joten se oli uusittava vastaamaan tämän hetkisiä olosuhteita. Vankilan paperinen tulo-opas myös uudistetaan ja päivitetään. Viranomaisen vastaa lain perusteella myös siitä, että tiedonsaannin kannalta keskeiset asiakirjat ovat saatavilla esimerkiksi kirjastossa. Mahdollisesti uusi tulo-opas-dvd olisi myös kirjastosta lainattavissa.

4.4 Rikosseuraamuslaitoksen strategia

Rikosseuraamuslaitoksen strategia vuosille 2011-2020 sisältää kuvauksen laitoksen päätavoitteesta eli visiosta, jota kohti kuljetaan. Strategiassa on määritelmät keskeisistä tavoitteista, perustehtävästä sekä noudatettavista arvoista. Tulevaisuuden visiona Rikosseuraamuslaitoksella on seuraava: Valmennamme rikoksettomaan elämään - turvallisesti kohti avoimempaa täytäntöönpanoa. (Rikosseuraamuslaitos 2011.) Yhteiskunnallisena vaikuttavuustavoitteena on

valmentaa asiakkaita rikoksettomaan elämäntapaan, huolehtia täytäntöönpanon turvallisuudesta sekä huolehtia siitä, että toiminta on oikeudenmukaista ja kohtelu yhdenvertaista. Strategiassa on myös määritelty myös keinoja, joilla näihin tavoitteisiin pyritään. DVD:n kehittämisen näkökulmasta olennaisia asioita, jotka perustelevat DVD:n tarpeellisuutta ovat asiakkaan omatoimisuuden ja vastuunoton tukeminen, oikeudenmukaiset ja tasapuoliset asiakasprosessit sekä erityisryhmien tarpeiden huomioiminen. Rikosseuraamuslaitoksen tulostavoiteasiakirja vuosille 2016 - 2019 määrittelee strategiaa vielä tarkemmin. Asiakirjan strategiakartan mukaan tavoitteena on mm. vuorovaikutuksellisen lähityön lisääminen henkilökunnan ja vankien välillä sekä lähityötä tekevän henkilöstön toimenkuvien laajentaminen. (Rikosseuraamuslaitos 2015.)

Strategiakartan tavoitteiden pohjalta Rikosseuraamuslaitoksessa on käynnistetty useita erilaisia hankkeita, joista itse koen tärkeimmäksi lähityöhankkeen. Hankkeen tavoitteeksi on vuosille 2016-2017 kirjattuna kolme päätavoitetta, jotka ovat:

1. Lisätä vankien toimintoihin osallistumista ja sellin ulkopuolista aikaa.
2. Lisätä ja kehittää henkilökunnan välistä, sekä henkilökunnan ja vankien välistä vuorovaikutusta kaikissa vankiloissa. Kehittää ja pilotoida jokaiselle rangaistusta suorittavalle nimettävän lähityöntekijämallin toteutumista
3. Kehittää tietojärjestelmien mittareita tarkemmin toimintaa kuvaavaksi.

Tulo-oppaan kehittämisessä korostuu Rikosseuraamuslaitoksen strategia lähityön ja vuorovaikutuksen näkökulmasta. Oppaassa korostetaan henkilökunnan asemaa tiedonantajina ja välittäjinä. Tulo-opas-dvd kehottaa vankia ottamaan yhteyttä henkilökuntaan aina, kun he kokevat, että he tarvitsevat neuvoja tai opastusta. Oppaassa annetaan informaatiota myös muista vaihtoehtoisista kanavista tiedonsaamiseksi, kuten kirjasto, lukusali ja osastojen ilmoitustaulut.

Rikosseuraamuslaitoksen strategiassa on kuvattu Rikosseuraamuslaitoksen perustehtävä, arvot, visio sekä keskeiset tavoitteet. Visio on toisin sanoen Rikosseuraamuslaitoksen unelma, jota kohti kuljetaan. Visio pyritään saavuttamaan perustehtävien laadukkaalla suorittamisella sekä arvoja kunnioittamalla ja noudattamalla. Rikosseuraamuslaitoksen arvoja ovat:

- Ihmisarvon kunnioittaminen
- Oikeudenmukaisuus
- Usko ihmisen mahdollisuuksiin muuttua ja kasvaa
- Turvallisuus. (Rikosseuraamuslaitos 2017 a.)

Suunnitellussa oppaassa arvojen on tarkoitus ilmentyä siten, että DVD:llä kohdellaan vankia yksilöllisesti vangin vankilaan tulovaiheesta lähtien. Lähtökohta on se, että jokaisen tulee ymmärtää keskittyä oman tuomionsa suorittamiseen ja antaa muiden suorittaa oma tuomionsa

ilman ylimääräisiä häiriöitä tai konflikteja. Viranomaisten tulee käyttäytyä vankeja kohtaan heidän ihmisarvoaan kunnioittaen. DVD:llä tämä näkyy siinä, että siinä esiintyvä virkamies käyttäytyy asiallisesti vankia kohtaan. Virkamies käyttää DVD:llä asiallista kieltä ja on kohtelias neuvoissaan ja opastuksessaan antaen esimerkkiä myös vangeille sen suhteen miten tulee vankilassa käyttäytyä. Vankeuslaki (vankeuslaki 767/2005 ja 735/2011) määrittelee mm. sen, että henkilökunnan käytöksen on oltava vankeja kohtaan oikeudenmukaista sekä heidän ihmisarvoaan kunnioittavaa ja myös asiallista, puolueetonta ja sovinnollisuutta edistävää (Vankeuslaki 767/2005, 1:5 ja 735/2011, 1: 6). Virkamiehen tulee lain mukaan kunnioittaa vangin omaisuutta ja käsitellä omaisuutta erityisellä huolellisuudella.

Oikeudenmukaisuuden tulee näkyä mm. siinä, että vanginvartija ymmärtää olevansa virkamiehenä toteuttamassa yhteiskunnan hänelle uskomaan tehtävää. Virkamiehen tulee tuntea lait ja asetukset, jotka normiohjaavat alaa. DVD:n tarkoitus on antaa vangille ajantasaista ja oikeata tietoa hänen oikeuksistansa ja velvollisuksistansa koskien rangaistusaikaa. Oikeudenmukaisuuden tulee näkyä myös yhdenvertaisuuden korostamisessa. Tämä ilmenee mm. yhdenvertaisessa kohtelussa lupa-asioiden käsittelyssä. DVD antaa kaikille mahdollisuuden katsoa ”liikkuvan kuvan” muodossa tietoa mm. siitä, mitä palveluita ja milloin vankilassa on saatavilla. Näin kaikilla on yhdenvertainen mahdollisuus saada informaatiota eri palveluista.

Virkamiehen tehtävänä on luoda uskoa ja toivoa rangaistustansa suorittamaan tulevalle vangille. Vangin yksilöllinen kohtaaminen ja asianmukainen vuorovaikutus sekä kysymyksiin vastaaminen tukevat näitä arvoja. Tulo-opas-DVD:n on tarkoitus olla vangin muutosta tukeva opas ja antaa lähtökohdat vankeusaikaiselle muutokselle siinä suhteessa kuin se informaationjakajana voi olla hyödyksi. Vangin on helpompaa edistää asioitansa, kun hänellä on tietoa esimerkiksi siitä, mistä hän saa apua päihdeongelmaansa tai sairauksiinsa. Vanki ei välttämättä itse usko mahdollisuuteensa muuttua, joten on tärkeätä, että virkamies uskoo tähän mahdollisuuteen ja kohtaa vangin asioineen ja arjen ongelmineen tämän lähityöntekijänä ammattimaisesti.

Rikosseuraamuslaitoksen strategia toteaa turvallisuuden olevan yksi laitoksen perusarvoista. Strategisissa linjauksissa todetaan toiminnan painopistettä siirrettävän turvallisesti kohti avoimempaa täytäntöönpanoa. Strategiassa todetaan toiminnallisen turvallisuuden perustuvan yhdyskuntaseuraamusasiakkaan ja vangin tuntemukseen sekä asiakkaan ja henkilökunnan keskinäiseen vuorovaikutukseen. (Rikosseuraamuslaitos 2015.)

Tulo-opas-DVD:n tehtävänä on antaa tietoa laitoksen päiväjärjestyksestä sekä järjestyssäännöistä ja muista toimintatavoista, jotta vanki tietäisi kuinka hänen tulee toimia. Tällä tiedonjakamisella pyritään myös korostamaan sitä, että vangin tulee käyttäytyä asiallisesti henkilökuntaa ja muita vankeja kohtaan. Oppaassa korostetaan vartijan asemaa lähityöntekijänä se-

kä sitä, että vartija on vangin lähin neuvon antaja ja ohjaaja, johon voi aina olla yhteydessä, jos tarve vaatii. Näiden strategiassa esiintyvien tarpeiden ja tavoitteiden valossa on ensiarvoisen tärkeätä, että laitoksissa työskentelevät virkamiehet pyrkivät täyttämään lainsäätäjän ja työnantajamme henkilökunnalle määrittelemät tehtävät, jotta Rikosseuraamuslaitoksen vankeinhoidolle määrittelemät tavoitteet voitaisiin saavuttaa.

5 Teoreettinen viitekehys

Tässä luvussa esittelen työni teoreettisen viitekehysten. Viitekehys koostuu lainsäädännön ohella Rikosseuraamuslaitoksessa tehtävästä lähityöstä ja sen määritelmästä. Luvussa esittelen tulo-opas-DVD:n tuotekehitykseen liittyvää ajattelua ja sitä ohjaavaa näkökulmaa vuorovaikutuksen, perehdytyksen ja lähityöntekijän näkökulmasta. Nostan esiin DVD:n tuottamisen tarpeen kannalta keskeisimpiä tekijöitä, jotka määrittelevät DVD:n tarvetta yhtenä informaationjakamisen muotona. Näitä keskeisiä tekijöitä ovat vangeilla esiintyvät neurokognitiiviset häiriöt ja päihderiippuvuudet sekä erilaiset oppimistyylit.

5.1 Lähityö

Lähityö on Rikosseuraamuslaitoksessa vangin tai yhdyskuntaseuraamusasiakkaan kanssa vuorovaikutuksessa tehtävää työtä (Rikosseuraamuslaitos 2016). Rikosseuraamuslaitoksessa on käynnistetty vuonna 2016 lähityöhanke, jonka tarkoituksena on lisätä vuorovaikutusta vankien ja henkilökunnan välillä sekä lisätä ja parantaa yhteistyötä eri ammattiryhmien välillä. Hankkeessa on myös yhtenä erityisen tärkeänä tavoitteena lisätä kaikista suljetuimmista oloissa olevien vankien sellin ulkopuolella olemisen aikaa. (Rikosseuraamuslaitos 2017 b.)

Rikosseuraamuslaitoksen valvontahenkilöstölle teetettyjen kyselyiden pohjalta lähityö on puhumista, keskustelua ja puhuttamista. Toisin sanoen korostetaan vuorovaikutusta, vankien kuuntelua ja sitä, että vankien kanssa ylipäänsä puhutaan ja ollaan heidän asioistaan ja hyvinvoinnistaan kiinnostuneita. (Kalavainen, Piispanen, Seppänen, Uusitalo ja Ylisassi 2016, 23.)

5.2 Lähityöntekijä ja perehdytys

Lähityöhankeen vuodelle 2016-2017 asettamista tavoitteista yksi liittyy uuden toimintamallin kehittämiseen. Tavoitteena on kehittää ja pilotoida strategisen tavoitteen mukaista, jokaiselle rangaistusta suorittavalle nimettävän lähityöntekijämallin toteutumista. Joissain vankiloissa esim. Kuopion vankilassa on käytössä ns. yhtenäisvirkamies eli omavartija, joka nimetään jokaiselle vangille siinä vaiheessa, kun vanki siirtyy vankilan asunto-osastolle (Portti vapautteen).

Perehdytykselle antaa pohjan ja perustan lainopillinen näkökulma. Esimerkiksi vankeuslain 4. luvun 4 § edellyttää mm. sitä, että vangille on vankilaan tulon jälkeen kerrottava vankilan oloista ja tiedotettava oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan (Vankeuslaki 4:4). Hallintolaki määrittelee ja velvoittaa vangin perehdyttämiseen vankilan oloihin mm. neuvonnan ja palveluperiaatteen ja palvelun asianmukaisuuden puitteissa. Viranomaisen on annettava neuvontaa sekä tiedotettava toiminnastaan ja palveluistaan (Hallintolaki 434/2003 2:6-7.)

Perehdytyksen tärkeyttä voidaan verrata mielestäni esimerkiksi uuden työntekijän perehdytykseen. Oikeusministeriön alaisuudessa toimivan Rikosseuraamuslaitoksen mukaan rekrytoidun henkilön hyvin suunniteltu ja toteutettu perehdyttäminen on tärkeää. Riittävä perehdyttäminen antaa työntekijälle nopeasti käsityksen omista työtehtävistä vastuista ja työnjaosta työyhteisön ja oman työn tavoitteista, toimintatavoista ja yhteistyösuhteista työmenetelmistä ja -välineistä sekä työturvallisuudesta (Intranet 2016). Työturvallisuuslaki velvoittaa työnantajan perehdyttämään työntekijän työhön ja työolosuhteisiin sekä työvälineiden oikeaan käyttöön ja turvallisiin työtapoihin (Työturvallisuuskeskus 2017).

Perehdyttäminen on suunnitelmallista, erilaisista toimenpiteistä koostuva tapahtumasarja, jonka tarkoitus on helpottaa ja nopeuttaa työtehtävien sisällön ymmärtämistä ja oppimista sekä työympäristöön integroitumista. Perehdyttämiseen liittyy kaikki tiedotus-, tutustuttamis- ja ohjaus- ja opetustapahtumat, jotka alkavat jo heti työhönottotilanteesta ja jatkuvat niin kauan, että uusi työntekijä pystyy itsenäiseen ja omatoimiseen työskentelyyn sekä tuntee työpaikkansa tilat ja toimintatavat selvittääkseen työstänsä. (Intranet 2013.)

Marjut Piili (2006, 124) toteaa kirjassaan *Esimiestyön avaimet, ihmisen kohtaaminen ja ohjaaminen* perehdyttämisestä seuraavasti: ” Organisaatioon tulleen uuden henkilön ensimmäiset päivät luovat pohjan työpaikkaan liittyville asenteille, joita on vaikea muuttaa jälkikäteen. Tulokas on herkkä sille, miten hänet otetaan vastaan ja muistaa sen yleensä kauan”.

Alan johtajaksi teoksessa S. Hokkanen, T. Mäkelä ja Vesa Taatila (2008) käsittelevät perehdyttämistä eräänlaisen muistamista helpottavan kaavion avulla. Kaavioon on kirjattu esimiehen, perehdyttäjän (”kummi”) ja perehdytettävän tehtävät ja muistettavat asiat. Mielestäni tämä kaavio on oiva apuväline perehdytyksen laadukkaaseen läpiviemiseen. Kirjoittajat ovat jakaneet prosessin viiteen osaan: ennen töiden aloitusta, ensimmäisenä päivänä, ensimmäisenä viikkona, kolmen kuukauden sisällä tapahtuviin osajaksoihin. Viimeisenä tulee perehdyttämisen lopetus. Perehdyttämisen päätavoite on heidän mukaansa saada uusi työntekijä mahdollisimman nopeasti työyhteisön tuottavaksi jäseneksi.

Vankilaan tulo on vangille useimmiten täysin uuteen ympäristöön ja toimintatapoihin totuttumista. Mielestäni kaikki edellä mainitut perehdytykseen liittyvät asiat, vaikka ne liitty-

vätkin kiinteästi työelämään, sopivat määrittelemään perehdytyksen tärkeyttä myös vankilaan saapuvan vangin kohdalla. Vangin on omaksuttava uusi asuinympäristö ja sen muut asukkaat, lait, asetukset ja määräykset hyvin lyhyessä ajassa vankilaan tulemisen jälkeen. Tämän vuoksi laadukkaasti toteutettu perehdytys vankilan arkeen ja sitä määritteleviin sääntöihin on mielestäni ensiarvoisen tärkeitä ja nopeuttaa vangin integroitumista vankilan arkeen.

5.3 Vuorovaikutus ja vuorovaikutuksellinen tukeminen

Vuorovaikutuksella tarkoitetaan ihmisten välistä vastavuoroista puhetta ja viestintää. Kommunikaatio ja viestintä ovat kaikkea sitä, millä tavalla olemme yhteydessä toisen ihmisen kanssa. Vuorovaikutus voi olla sanatonta tai sanallista. Se voi olla puhetta, ääntelyitä eleitä, ilmeitä tai katseita. Sähköisessä viestinnässä vuorovaikutuksessa voidaan olla esimerkiksi kirjoittaen, hymiöitä, lyhennesanoja tai kuvia apuna käyttäen. (Väestöliitto 2017.)

Vuorovaikutus on Rikosseuraamuslaitoksen arvoihin perustuvaa, vangin kanssa työskentelevän ammatillisuudesta lähtevää ja tavoitteellista toimintaa. Rikosseuraamusasiakkaan tuntemus on iso osa toiminnan turvallisuutta vankiloissa. Tämän Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuslinjauksen esittämä asia liittyy vuorovaikutustaitojen näkemiseen osana ammatillisuutta ja sen olevan erittäin tärkeä asia vangin ja vartijan luottamussuhteessa. (Rikosseuraamuslaitos 2015.)

Tulo-opas-DVD pyrkii antamaan vankilaan saapuvalla vangille mielikuvan siitä, että vartija on hänen lähityöntekijänsä, jolta uskaltaa ja saa kysyä neuvoa. Vuorovaikutus vangin ja vartijan välillä, olkoon se sanallista tai sanatonta on tärkeä osa vankilan arjen sujuvuutta. Tulo-opas-dvd:llä vartija on neutraali ja asianmukaisesti käyttäytyvä virkamies vangille vankilaa esitellessänsä. ”*Counselling-tason vuorovaikutus eli vuorovaikutuksellinen tukeminen on jokaisen sosiaali- ja terveysalan sekä kasvatustalon asiakkaiden parissa työskentelevän perusammattitaitoa, jota voi kehittää ja jossa voi kouluttaa itseään ajan tasalle läpi työuran*” (Ekström, Leppämäki & Vilen 2008, 11).

Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuslinjausten mukaan turvallisuus nähdään kaikkia koskevana ja kaikkeen liittyvänä ajattelutapana. Tämän pohjalta vankilan dynaaminen turvallisuus tarkoittaa työskentelymenetelmää, jonka avulla henkilökunta asettaa etusijalle päivittäisen kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen aloittamisen ja ylläpitämisen vangin kanssa. Turvallisuudessa korostuu vuorovaikutuksen, läsnäolon ja havainnoinnin merkitys (Rikosseuraamuslaitos 2015.) Tulo-opas-DVD antaa tälle ajattelutavalle mielestäni hyvän tuen. Vanki saa tarvitsemaansa informaatiota laitoksen käytännöistä dvd:n pohjalta, jolloin hänelle muodostuu käsitys laitoksen toimintatavoista ja etenkin laitosalueesta. Vangin on helpompi lähteä lähestymään henkilökuntaa jatkokysymysten muodossa, kun hän on jo selvillä monista asioista. Tulo-opas-DVD:n pohjalta luotavassa henkilökunnan pitämässä tulo-infossa aletaan syventää vangin

ja vartijan välistä vuorovaikutusta käymällä keskustelua kyseistä vankilaa koskevista asioista. DVD on siis mahdollistamassa keskustelua ja voi toimia ”pään avaajana”.

5.4 Näkökulmia oppimiseen ja ammatilliseen tukemiseen

Jokainen meistä oppii eri tavalla. Yksi meistä oppii kuuntelemalla, toinen lukemalla. Osa meistä tarvitsee oppimisen tueksi kuvia kun taas seuraava omaksuu uudet asiat käytännön ja tekemisen kautta. Vangin sisäänkirjautuessa vankilaan tulee uusia asioita ja informaatiota omaksuttavaksi paljon. Vaikka vanki olisi ollut vankilassa aiemminkin uskon, että tilanne on hänelle jännittävä. Uuden useasta suunnasta tulvivan tiedon määrä saattaa tuntua lähes toivottomalta. Samalla, kun menetät vapautesi ja yrität sisäistää, missä seuraavat kuukaudet tai vuodet asut tulee uusia käytännön neuvoja koko ajan. Missä ja milloin syödään, koska ovet suljetaan, milloin lomaa voi hakea ja tuhat muuta ohjetta ja opastusta. Kuka oli henkilö, jolta piti pyytää lisätietoa? Missä järjestyksessä asiat pitikään tehdä?

Rikosseuraamuslaitos on julkaissut vuonna 2014 teoksen Sosiaalityö ja sosiaalinen tuki rikosseuraamusalalla. Tämän Henrik Linderborg, Mari Suonio & Tytti Lassilan toimittaman julkaisusarjan osassa kaksi käsitellään Vuokko Karsikkaan toimesta vangin polkua vapautteen. Karsikas toteaa kirjoituksessaan: ”vangit ovat aikuissosiaalityön haastavampia asiakkaita, jotka usein tarvitsevat pitkää ja intensiivistä tukea sekä vankilassa, että sen jälkeen” (Karsikas 2014, 106).

Rikosseuraamuslaitos on julkaissut vuonna 2010 myös Matti Joukamaan & työryhmän tekemän tutkimuksen Rikosseuraamusasiakkaiden terveys, työkyky ja hoidontarve. Tutkimus päättyi tulokseen, jossa todetaan, että mielenterveyden häiriöt olivat vangeilla hyvin yleisiä sekä päihderiippuvuus yli kymmenkertaista muuhun väestöön verrattuna. Päihderiippuvuutta aiheutti alkoholin ohella myös huumausaineet, etenkin amfetamiini. Erilaisia persoonallisuushäiriöitä todettiin kahdella kolmasosalla tutkituista vangeista. Yleisimpiä häiriöitä olivat epäsosiaalinen persoonallisuus ja tunne-elämältään epävakaa persoonallisuus. (Joukamaa 2010.)

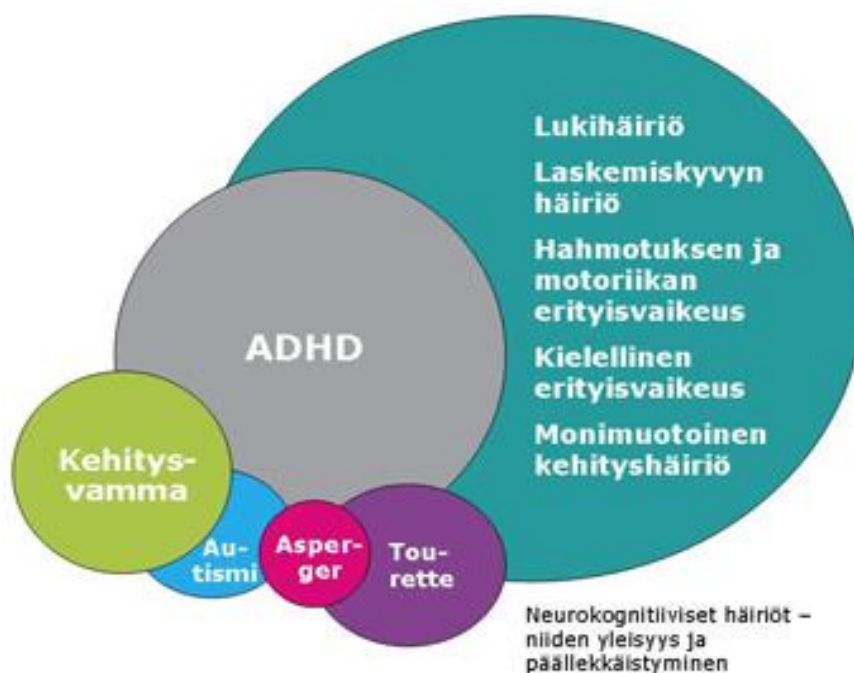
Mielestäni nämä edellä mainitut tutkimustulokset ja tiedot velvoittavat henkilökuntaa toimimaan vankeusrangaistuksen ensimmäisestä päivästä lähtien ammattitaitoisesti ja laadukkaasti aina perehdytysvaiheesta vapauttamiseen asti. Vangin ammatillinen tukeminen on yksi virkamiehen perustehtävistä. Näiden edellä mainittujen tietojen valossa tulee mielestäni myös pohtia sitä, miksi meillä ei ole enempää käytössämme erilaisia ja erilaisille oppijoille suunnattuja tulo- ja perehdytysoppaita. Uuden visuaalisessa muodossa olevan tulo-opas-dvd:n tavoitteena on palvella paremmin juuri esim. päihde- ja mielenterveysongelmista, lukutaidottomuudesta, oppimisvaikeuksista ja muista neurologisista häiriöistä kärsiviä henkilöitä.

5.4.1 Erilaiset oppimistyylit

Oppimistyyliä on useita erilaisia. Osa ihmisistä oppii näkemällä toiset taas kuuntelemalla ja kolmas muistaa asiat parhaiten itse tekemällä ja kokeilemalla. Tuotettavan tulo-opas-DVD:n on tarkoitus palvella erilaisia oppijoita tarjoamalla informaatiota sekä kuvan, äänen ja tekstin kera.

Erilaisten oppijoiden liiton mukaan visuaalinen oppija oppii katselemalla, näkemällä sekä painamalla asiat mieleen kuvina. Tulo-opas-DVD auttaa visuaalista oppijaa painamaan mieleensä mm. karttakuvana vankilan alueella sijaitsevia rakennuksia toimintoiheen. Koska värit auttavat visuaalista oppijaa muistamaan asioita paremmin, on tulo-opas-DVD:n otsikoinnit tehty värilliselle pohjalle erilaisten mielikuvayhtymien vahvistamiseksi. Audiitiivisen oppijan vahvuuksia ovat kuuntelemalla oppiminen. Audiitiivinen oppija painaa mieleensä erilaiset äänensävyt, puheen ja keskustelut. Tulo-opas-DVD:llä olen muun muassa tästä syystä käyttänyt selkeää ja rauhallista puhekieltä. Näiden kahden oppimistyylin lisäksi tulo-opas-DVD:n tärkeät informaatiot on lisätty videokuvaan myös tekstinä, jotta oppiminen olisi mahdollista useampia oppimiskanavia hyödyntäen. Kinesteettinen oppija oppii liikkeen avulla esimerkiksi opastetun kierroksen avulla vankilassa. (Erilaisten oppijoiden liitto.) Tulo-opas-DVD tarjoaa kinesteettiselle oppijalle mahdollisuuden tehdä mielikuvaharjoituksia vankilan alueella liikkumisesta ja päivittäisistä toiminnoista. Kinesteettinen oppija voi esimerkiksi kuvitella olevansa tulo-opas-DVD:llä nähtävä vanki ja kulkevansa näin vartijan mukana, vaikka konkreettisesti ei näin olekaan. Kinesteettinen oppija hyötyisi myös varmasti DVD:n pohjalta suunnitteilla olevasta tulo-infosta, koska siellä hän pystyisi konkreettisesti kysymään asioita henkilökunnalta.

5.4.2 Neurokognitiiviset häiriöt

Kuvio 3 Neurokognitiiviset häiriöt

Lähde: Hus

Mervi Juusola (2012, 13) on teoksessaan *Levottomat aivot* kuvaillut levottomuutta mm. seuraavasti: ”Levottomuus on energiaa, jota on vaikea kesyttää. Tuulta, joka kieppuu holtittomasti ympäriinsä, häiritsee ja hermostuttaa. Se saa ihmisen paiskomaan ja riuhtomaan ovia niin lujaa, että ikkunat helisevät ja ovenkahvat hajoilevat”. Aivojen levottomuus johtuu pääasiassa siitä, että aivoissa vaikuttavien kolmen välittäjäaineen eli tarkkaavaisuutta säätelevän dopamiinin, vireystilaan vaikuttavan noradrenaliinin ja mielialaan vaikuttavan serotoniinin kulku hermosolujen välillä ei toimi normaalisti (Juusola 2012, 13).

Aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö ADHD on häiriö, jonka lähtökohta on siinä, ettei tarkkaavaisuushormoni dopamiini kulje hermosolujen välillä riittävän tehokkaasti (Juusola 2012, 29). Monen ADHD-aikuisen elämässä tämä näkyy Maarit Virran ja Anita Salakarin teoksen *ADHD-aikuisen selviytymisopas* (2012) mukaan kaaoksena, unohteluna, hoitamattomina asioina, tunteiden ailahteluina ja itsetunto-ongelmina. Tarkkaavaisuushäiriöön liittyy kognitiivisten toimintojen ja tunne-elämän vaikeuksia. Kognitiivisia toimintoja ovat esim. tarkkaavaisuus, toiminnanohjaus, muisti, hahmottaminen, lukeminen ja kirjoittaminen. (Salakari & Virta 2012.)

ADHD - aikuisen tarkkaavaisuusvaikeudet voivat näkyä mm. häiriö herkkyytenä, ajatusten harhailuna, lukemisen vaikeutena keskittymiskyvyn puutteen vuoksi ja huolimattomuutena. Toiminnanohjauksen vaikeudet voivat näkyä mm. ajan hallinnan vaikeutena, asioiden tärkeysjärjestykseen laittamisen vaikeutena, aloittamisen vaikeutena ja impulsiivisuutena. Muistivaikeudet voivat näkyä esimerkiksi vaikeutena muistaa useita asioita samanaikaisesti, oppimisen vaikeutena, unohteluna ja mieleenpalauttamisen vaikeutena. (Salakari & Virta 2012, 25-29.) Suomessa vangeilla ADHD-taustan on arvioitu olevan n. 25 prosentilla. Ulkomaisissa tutkimuksissa on todettu, että lapsuudessa alkavan tarkkaavuushäiriön ADHD:n esiintyvyys vangeilla on suuri, ja häiriö liittyy erityisesti toistuvaan väkivaltarikollisuuteen (Viikki-Ripatti 2017, Lauerma 2007 mukaan).

Oppimisvaikeudet ovat melko yleisiä. On arvioitu, että ihmisistä noin 20-25 prosentilla on oppimisvaikeuksia, jos mukaan otetaan kaikki mahdolliset oppimisvaikeudet. Vaikeuksia voi olla muun muassa hahmotuksessa, kirjoittamisessa, lukemisessa ja esim. keskittymisen kanssa (Hämäläinen, Liias, Taarna & Valkama 2007, 15). Sunimento (2011) toteaa Portti vapauteen sivustolle kirjoittamassaan ”Oppimisvaikeuksista vapaaksi” artikkelissaan, että vankien oppimisvaikeuksia ja niiden yleisyyttä on Suomessa tutkittu suhteellisen vähän. Arviot vankien oppimisvaikeuksien yleisyydestä vaihtelevat 40-80 % välillä.

Oppimisvaikeuksia on tutkittu myös mm. Satu Kasvin Satakunnan ammattikorkeakoululle tuottamassa opinnäytetyössä *Oppimisvaikeuksista vapaaksi - vankilasta vapautuneen nuoren kokemukset oppimisvaikeuksista ja kuntoutuksen tukemisesta* (2009). Raha-automaattiyhdistyksen rahoittama Kriminaalihuollon tukisäätiön hankkeen oppimisvaikeuksista vapaaksi käsikirjassa oppimisvaikeudet on jaettu seitsemään ryhmään: lukemisen- ja kirjoittamisen vaikeudet, kielellinen erityisvaikeus, matematiikan vaikeudet, hahmottamisen vaikeudet, motoriikan vaikeudet ja tarkkaavuuden vaikeudet.

Lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeutta kutsutaan lukivaikeudeksi. Usein käytetään myös termiä lukihäiriö tai dysleksia. Tämä ilmenee pääasiassa niin, että henkilöllä on vaikeuksia hahmottaa ja käsitellä tietoa, joka liittyy äänteisiin. Tämän seurauksena näkyy mm. se, että lukeminen ja kirjoittaminen voi sisältää paljon virheellisyyttä ja lukemisen ja kirjoittamisen hitautta. Näiden edellä mainittujen syiden seurauksena lukeminen saattaa jäädä vähiin, mikä omalta osaltaan hankaloittaa yleistiedon ja sanavaraston kartuttamista. (Lukihäiriö 2016.) Lukivaikeuteen saattaa liittyä myös jonkin verran ongelmia muistin kanssa, joka saattaa hidastaa uusien asioiden mieleen painamista ja oppimista. Oikeinkirjoitustaidon harjaannuttua saattaa ongelmaksi muodostua kuitenkin lauserakenteiden sujuvuus ja muodostamisen hankaluus.

Helena Salo on pro gradu- tutkielmassaan *Lukivaikeus on sosiaalinen riski: lukemisen ja kirjoittamisen vaikeudet suomalaisilla miesvangeilla* (2006, 20) todennut, että lähes puolella (43 %) tutkimukseen osallistuneista vangeista oli huomattavia vaikeuksia luku- ja kirjoitustaidoissa. Vertailtaessa tätä tulosta esimerkiksi peruskoulun 9-luokkalaisiin, joista vain 8 %:lla oli luku- ja kirjoitusvaikeuksia, on ilmeistä että vangeilla luku- ja kirjoitusvaikeuksia oli huomattavasti tavanomaista enemmän. Salo toteaa myös tutkimuksessansa: ”*Todellinen lukivaikeuksien määrä suomalaisilla miesvangeilla saattaa olla vielä todettuakin suurempi, sillä otoksen satunnaisuudesta huolimatta tutkittavat saattoivat olla valikoituneita.*” (Salo 2006.)

Salon pro gradun tulokset antavat osviittaa myös siitä, että lukivaikeus saattaa olla yksi merkittävä tekijä tiellä kohti rikollista käyttäytymistä tai nämä asiat liittyvät jollakin lailla toisiinsa, vaikka suoraa vaikutusyhteyttä ei olisikaan. Syrjäytyminen alkaa usein jo peruskoulussa. Lukivaikeuden vaikutus vankien elämänsäkuun on erityisen ratkaiseva, koska näitä taitoja tarvitaan niin koulutuksen ja työn, kuin arkielämästä selviämisenkin yhteydessä. Lukeminen nähdäänkin avaimena yhteiskuntaan ja sen arvoihin integroiduttaessa. (Salo 2006, 27-28.)

Näistä Salon tutkimustuloksista, sekä Sunimeton artikkelista voi ehkä päätellä, että vankien luku- ja kirjoitustaidon kehittäminen on ensiarvoisen tärkeää. Vankien ko. taitoja tulisi mitata mielestäni systemaattisesti, jotta pääsisimme vaikuttamaan syrjäytymiskiirteen katkaisuun. Kuntouttavana toimintana lukupiirit ja kirjoittamistaidon opiskelu- ja kertaaminen voisivat olla hyvinkin hyödyllisiä. Tulo-opas-dvd:n tärkeyttä ja tarvetta vankien lukivaikeudet vahvistavat. On tärkeää, että ajantasaisen tiedon saa tavalla tai toisella. Jos lukeminen tuottaa vaikeuksia melkein puolelle vangeistamme, koen DVD-muodossa olevan tulo-opaan palvelevan asiakaskuntaa hyvin.

5.5 Päihderiippuvuus

Kananoja, Lähteinen ja Marjamäki toteavat toimittamassaan Sosiaalityön käsikirjassa (2010) vangeilla olevan monia työ- ja toimintakyvyn rajoituksia sekä päihdeongelmia. Työkokemusta on vain vajaalla puolella vangeista vankilaan tulon hetkellä. Vajeita selittää mm. se, että viidesosalla vangeista on vaikea mielenterveystausta ja yli 70 %:lla vaikea päihdeongelma. Mielenterveys- ja päihdeongelmia on eniten rikosten uusijoilla eli useampikertaisilla vangeilla. Yli kolmanneksella vangeista on hoitoa vaativa psykiatrinen häiriö tai sairaus ja yli 25 %:lla C-hepatiitti. Vankien sairastavuus on kuusinkertainen muuhun väestöön nähden. (Kananoja, Lähteinen & Marjamäki 2010, 252.)

Hyvin suurella osalla rikosentekijöistä on siis vakavaa päihteiden ongelmakäyttöä. Rikosseuraamusasiakkaat muodostavat marginaalisen huono-osaisten ihmisten ryhmän, jonka koulutustausta, sosiaalinen asema, ammatillinen ura ja terveydentila ovat selkeästi heikommat kuin muulla väestöllä. Näiden edellä mainittujen syiden pohjalta on noussut esiin tarve yhdistää

esimerkiksi vankeusrangaistukseen tai yhdyskuntaseuraamukseen päihdetyötä, jonka katsotaan vaikuttavan vähentävästi tuomittujen uusintarikollisuusriskiä. (Rikosseuraamuslaitos 2012.) Tästä syystä vangeille tehtävän rangaistusajan suunnitelman tavoitteetkin liittyvät usein päihdeidenkäytön hallintaan ja sitä kautta sen lopettamiseen. Tämä tavoitteen asettaminen on perusteltua, koska yhdeksän vankia kymmenestä on päihderiippuvaisia. Useissa tutkimuksissa on todettu, että päihdeongelmaisilla on paljon oppimisvaikeuksia. (Sunimento 2010.)

Oppimisvaikeuksista vapaaksi - hankkeen projektipäällikkö Sunimeto vahvistaa Helena Salon pro gradu-tutkielman (2006) tutkimustuloksia todeten, että äärimmäisen tärkeää olisi, että vangilla mahdollisesti olevat oppimisvaikeudet tunnistettaisiin ja selvitettäisiin, koska niillä on todettu olevan yhteys mm. päihdeongelmien syntymiseen. Useat vangit ovat syrjäytyneet yhteiskunnasta ja työelämästä, koska heidän opiskelunsa ovat keskeytyneet syystä tai toisesta. Vankien kertomuksien mukaan oppimisvaikeudet ovat olleet yksi syy minkä vuoksi opiskelut eivät ole sujuneet. (Sunimento 2010.)

Päihderiippuvuuksia esiintyy suomalaisilla vangeilla siis paljon, jonka vuoksi heillä on muun muassa siihen liittyviä eriasteisia liitännäissairauksia mm. mielenterveydenhäiriöitä ja somaattisia sairauksia. Rikosseuraamuslaitoksen vankiterveydenhuollosta vastaa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisuudessa toimiva vankiterveydenhuollon yksikkö. Terveidenhuollolla pyritään vaikuttamaan syrjäytymisen ja uusintarikollisuuden ehkäisemiseen sekä yhteiskuntaan sijoittumisen edistämiseen. Vangilla on samat oikeudet terveydenhuoltopalveluihin kuin muulla väestöllä. Terveidenhuoltoyksikön toteuttamaan päihdetyöhön kuuluu tulotarkastus, katkaisu- ja vieroitushoito sekä yleisemmin päihdesairauksien diagnostiikka ja hoito. Kun vanki tulee siviilistä, hänet pyritään tapaamaan yhden arkipäivän kuluessa, jolloin päihdehoito voidaan aloittaa heti. Tällöin muun muassa määritetään katkaisu- ja vieroitushoidon tarve selvittämällä päihdeidenkäyttötilanne ennen vankilaan tuloa ja arvioimalla vieroitusoireiden voimakkuutta. (Rikosseuraamuslaitos 2012, 26-27.)

Päihderiippuvuuksien ollessa vankien keskuudessa näin yleisiä kuten kuvattu ja useimmissa tapauksissa hyvin hankalia on ensimmäisinä päivinä vankien vointi usein hyvin heikko. Vankilaan tulemisesta aiheutuva stressi, päihdevieroitus ja uusi asuinympäristö asettavat vangin psyyken koviin. Osalla psyykettä koettelee myös se, että pikku hiljaa aletaan ymmärtää ehkä se, mitä on tullut tehtyä. Tässä vaiheessa kaikki se konkreettinen vangin elämää helpottava apu, jota periaatteessa on tarjolla, on hänelle syytä antaa. Tästä syystä näkisin tulo-opas-DVD:n olevan hyvä keino kertoa maltillisesti kuvan välityksellä tärkeimmistä vankilan arkea koskettavista säännöistä sekä ohjeistuksista.

6 Opinnäytetyön toteutus

Tässä luvussa esittelen kokonaisvaltaisesti toiminnallisen opinnäytetyöni prosessia. Lähdän liikkeelle opinnäytetyön tarkoituksesta ja tavoitteesta sekä esittelen tutkimuskäytäntöäni. Toiminnallisessa opinnäytetyössä käytetään tutkivaa ja kehittävää otetta. Tutkimusta voidaan siinä pitää kuitenkin selvityksen tekemisenä jostain tietystä aiheesta tai asiasta. Selvitys on toiminnallisen opinnäytetyön yksi tiedonhankinnan apuväline, koska toiminnallisten opinnäytetöiden selvitys ei nojaudu kovinkaan tiiviisti teoriaan. (Airaksinen & Vilkkä 2003, 57.)

6.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tuottaa ja toteuttaa henkilökunnan ja vankien tietojen, tarpeiden ja toiveiden pohjalta kattava, selkeä ja visuaalisesti houkutteleva tulo-opas-DVD vangin tulovaiheen perehdytykseen sekä perehdytyksen laadun ja yhdenvertaisuuden parantamiseksi. Tällä tuotoksella pyrittiin ensisijaisesti siihen, että vanki saisi heti laitokseen saapuesansa ajantasaista tietoa laitoksen ohjeista ja käytännöistä. Hyvällä tiedottamisella voidaan mahdollisesti lievittää vangin ensimmäisinä päivinä kokemaa ahdistusta. Hyvin todennäköisesti voidaan myös estää tahattomia rikkomuksia ja väärinkäsityksiä sekä niistä aiheutuvia kurinpitoseuraamuksia tai oikeuksienmenetyksiä.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli tuottaa DVD, joka palvelee Satakunnan vankilan Köyliön osaston vankeja ja henkilökuntaa sekä yhteistyötahoja niin, että perehdytys ja tiedon jakaminen olisi mahdollisimman helppoa, yhdenvertaista sekä laadukasta. Uuden visuaalisessa muodossa olevan tulo-oppaan odotetaan palvelevan paremmin myös esim. päihderiippuvuudesta, lukutaidottomuudesta, oppimisvaikeuksista ja muista neurologistaustaisista häiriöistä kärsiviä henkilöitä. Toiveena oli myös, että myös ulkomaalaiset vangit hyötyisivät videon tarjoamasta informaatiosta kuvan välityksellä.

6.2 Toiminnallinen ja laadullinen tutkimusmenetelmä

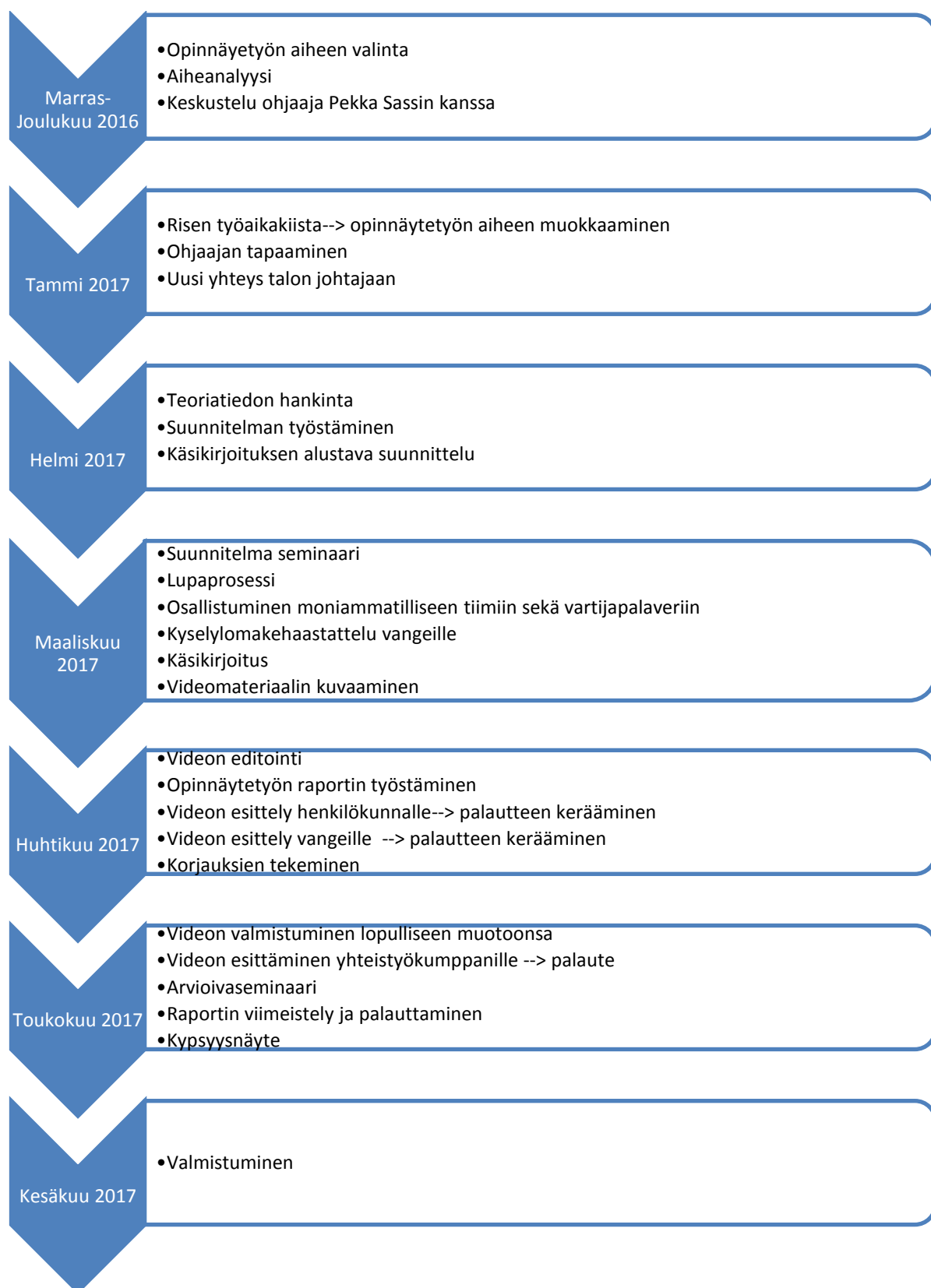
”Laadullinen tutkimusmenetelmä on toimiva selvityksen toteuttamisessa, kun tavoitteenasi on ilmiön kokonaisvaltainen ymmärtäminen (Airaksinen & Vilkkä, 63).” Olen selvittänyt opinnäytetyössäni Köyliön vankilan DVD-tulo-oppaaseen liittyviä kysymyksiä pääsääntöisesti kvalitatiivisten eli laadullisten menetelmien kautta. Laadullisten menetelmien käyttö aineiston hankinnassa oli tarpeen, jotta Satakunnan vankilan henkilökunnan ja vankien näkökulmat ja ”ääni” pääsevät esille DVD:n sisältöä mietittäessä.

Toiminnallisessa opinnäytetyössä tutkimuskäytäntöjen tarkkaa noudattamista voidaan hyödyntää hieman löyhemmin, kuin tutkimuksellisissa opinnäytetöissä. Toiminnallisessa opinnäytetyössä kerätty aineistoa ei esimerkiksi tarvitse välttämättä analysoida aivan yhä tarkasti ja

järjestelmällisesti, kuin tutkimuksellisissa opinnäytetöissä. (Airaksinen & Vilkkä, 57-58.) Olen toiminut siis laadullista tutkimusasennetta hyödyntäen. Tämä tutkimusasenne palvelee tilanteissa, joissa tähdätään tuotokseen, jossa kohderyhmän ajatus on keskeinen osa tuotosta (Airaksinen & Vilkkä, 63). Tutkimustani voitaisiinkin omasta mielestäni kutsua tutkimukselliseksi selvitykseksi, joka tuottaa produktin. Osallistuvalla havainnoimisella, haastatteluilla, asiantuntijoita konsultoimalla ja ryhmätilaisuuksiin osallistumalla olen pyrkinyt löytämään vastauksia, sekä erilaisia näkökulmia tutkimusongelmaani eli DVD:n tekemiseen ja sen tarpeeseen ylipäänsä sekä DVD:n laadukkaaseen sisältöön. Vankiloissa on aiemminkin tuotettu tulooppaita, mutta saamani tiedon mukaan ei koskaan DVD:n muodossa.

Perinteistä tutkimusongelmaa opinnäytetyöhöni ei kuitenkaan varsinaisesti liittynyt. Tutkimuksen tarve nousi esiin suoraan työyhteisön jäseniltä sekä vangeilta. Satakunnan vankilan Köyliön osaston tulo-opas sisälsi jo osittain vanhentunutta tietoa ja kaipasi näin ollen päivittämistä. Henkilökunta oli myös havainnut, että vangit eivät kovin innokkaasti ja omaaloitteisesti lue tulo-opasta. Rikosseuraamuslaitoksen suorittamassa laatukselyssä oli Köyliön vankilan vastaanottamisen ja perehdyttämisen osa-alueen pisteet pudonneet huomattavasti ja näin ollen asialle oli päätetty vankilassa tehdä jotain. Teettämilläni kyselylomakkeilla, jotka sisälsivät avoimia kysymyksiä sekä ryhmäkeskusteluihin osallistumisella halusin selvittää sen, mitkä asiat tulevat tulo-oppaassa ehdottomasti mainita ja mitä siitä tulisi jättää pois. Selvitin myös henkilökunnan sekä vankien ajatuksia DVD:n muodossa julkaistavasta tulo-oppaasta. Laadullisen tutkimusasenteeni lähtökohtana pidin tarvettani saada kerättyä vangeilta ja henkilökunnalta ajantasaista ja heidän omiin kokemuksiinsa perustuvaa tietoa.

6.3 Prosessin kuvaus

Kuvio 4 Opinnäytetyön suunnittelu-, toteutus- ja julkaisuvaihe

Opinnäytetyöni jonkinasteinen prosessointi oli alkanut laitoksessamme jo kauan ennen opinnäytetyöni aloittamista. Omassa mielessäni olin miettinyt valmiiksi sen, että valitsisin opinnäytetyöni aiheeksi oikeasti vankilamme päivittäiseen toimintaan ja sen kehittämiseen liittyvän opinnäytetyöaiheen. Opinnäytetyöni olin myös jo työn alkuvaiheessa päättänyt olevan toiminnallista muotoa ja istuvan tähän formaattiin.

Ensimmäinen ajatus opinnäytetyöstä liittyi lähityöhön ja sen eteenpäin viemisestä Satakunnan vankilan Köyliön osastossa. Marraskuussa 2016 aiheanalyysissäni oli vielä punaisena lankana lähityö ja sen kehittäminen. Marraskuun loppupuolella aiheanalyysi hyväksyttiin ja sain opinnäytetyöni ohjaajaksi yliopettaja Pekka Sassin Rikosseuraamusalan koulutuskeskukselta.

Tapasimme opinnäytetyöohjaajan kanssa ensimmäisen kerran joulukuun 2016 puolen välin paikkeilla. Kävimme pitkähkön keskustelun ja aiheen tarkastelun lävitse. Tapaamisen pohjalta alkoi opinnäytetyön suunnitelmavaiheen työstäminen. Valitettavasti Rikosseuraamuslaitoksen sisäinen työaikakiista ajautui alkuvuodesta 2017 siihen pisteeseen, että Vankilavirkailijain liiton (VVL Ry) hallitus päätti 4.1.2017, että VVL vetäytyy Rikosseuraamuslaitoksen keskushallinnon ja aluetason työryhmistä sekä yhteistyöstä. Tämän päätöksen tiimoilta opinnäytetyöni laadukas eteenpäin vieminen oli mahdotonta, sillä henkilöstö ei halunnut työkiistan aikana ottaa osaa / kantaa esimerkiksi juuri opinnäytetyöni pääsisältöön eli lähityöhön.

Kävimme ohjaajani kanssa lävitse opinnäytetyöni eteenpäin viemisen vaihtoehtoja. Satakunnan vankilassa oli jo pidemmän aikaa puhuttu perehdytyksen ja tulovaiheen informaation antamisen parantamisesta. Tämän tarpeen pohjalta opinnäytetyöni uudeksi suunnaksi valikoitui Satakunnan vankilan Köyliön osaston tulo-opas-DVD ja sen tuottaminen. Loppuvuodesta 2016 oli teetetty myös Rikosseuraamuslaitoksen laatuksely, jonka tulosten tiimoilta Satakunnan vankilan apulaisjohtajan näkemys tulo-opas-DVD:n luomisesta ja tarpeesta vahvistui.

Lopulta opinnäytetyöni ajatus alkoi hahmottua päässäni ja tilanne lähti etenemään tulo-opas-DVD:n suunnittelun suuntaan. Minulla ei ollut aiempaa kokemusta videon tekemisestä saatikka editoinnista, mutta optimistisena luonteena luotin siihen, että kaikki onnistuu, mikäli tahtotila vain on oikea. Ensimmäisenä työvaiheena otin uudelleen yhteyttä talon johtajaan ja apulaisjohtajaan ja varmistin, että aiemmin keskusteluissa ollut tulo-opas-DVD projekti olisi ylipäänsä ja edelleen mahdollista. He eivät nähneet estettä kuvaamiselle, kunhan se tehdään turvallisuusnäkökulmat huomioiden.

Osallistuin Satakunnan vankilan moniammatilliseen osastokokoukseen sekä vartijapalaveriin, jossa hankettani käytiin lävitse ja sen tarpeellisuudesta keskusteltiin. Asiasta oli vankilassamme keskusteltu jo hyvin paljon ennakkoonkin, sillä vangin tulo-vaiheen opastukseen kائیvattiin konkreettisia työvälineitä ja ohjeita. Lopulta useampien pohdintojen jälkeen päädyin

siihen, että teen tulo-opas DVD:n demoversion omakustanteisesti. Perustelen tätä mm. sillä, että rahoituksen anominen ja saaminen olisivat luultavasti venyttäneet prosessia entisestään.

Opinnäytetyön suunnitelman työstäminen oli mielestäni työn haastavin osuus. En tiedä miksi, mutta koin välillä hyvinkin voimakkaita epäonnistumisen tunteita. Mielestäni toiminnallisen opinnäytetyön ohjeistus on huomattavasti horjuvampi, kuin tutkielmatyyppisen opinnäytetyön. Kävin useita kertoja kirjastossa ihmettelemässä mitä työni teoreettinen viitekehys voisi sisältää ja miten sen parhaiten toisin esiin. Useamman yön tuskailin ja tutkin oppaita toiminnalliseen opinnäytetyöhön liittyen.

Käsitteilykirjoituksen suunnittelun aloitin vanhan olemassa olevan paperisen tulo-opaan sekä Rikosseuraamuslaitoksen tuottaman Arki suljetussa vankilassa (2014) oppaan pohjalta. Käsitteilykirjoittaminen oli työlästä. Asiaa helpotti kuitenkin se, että vankila oli minulle tuttu. Uskon, että myös oma vartijataustani helpotti käsitteilykirjoittamista huomattavasti, sillä minulla oli kuitenkin lähtökohtaisesti tietoa siitä, mitä vangille tulisi vankilaan tulovaiheessa kertoa, jotta arki vankilassa lähtisi käyntiin.

Maaliskuun 2017 alussa suunnitelmani oli valmis esitettäväksi. Sovimme suunnitelmaseminaarin pidettäväksi videoyhteyden välityksellä. Seminaarin toteuttaminen videon välityksellä oli mielestäni äärimmäisen antoisa kokemus. Suunnitelmaseminaari videoyhteyden välityksellä sopi myös hyvin työhöni, joka tehdään ja julkaistaan videona. Informaationjakamisen kokemus videonvälityksellä voimistui ja tunne sen toimivuudesta vahvistui.

Suunnitelmaseminaarin jälkeen seuraavan päivänä pidimme vielä opinnäytetyöni ohjaajan kanssa seminaarin purkutilaisuuden. Tilaisuuden yhteydessä kävimme lävitse erilaisia mahdollisuuksia työni laadukkaan toteuttamisen tueksi. Tämän auditoinnin tiimoilta päätin käyttää työni ja sen tuotoksen kehittämisen apuna asiantuntijaryhmää. Tämä ryhmä oli Satakunnan vankilan moniammatillinen tiimi, johon kuuluu erityisohjaajia sosiaali- ja päihdetyöpiiristä, opinto-ohjaaja, diakoni, rikosseuraamusesimiehiä, apulaisjohtaja ja johtaja sekä toisinaan myös ulkopuolisia henkilöitä, kuten esimerkiksi projektityöntekijöitä.

Kun lupa-asiat saatiin johtajan ja Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön tiimoilta kuntoon aloitettiin tiedonhankinta ja videon kuvaaminen. Tiedonhankinta oli välillä hyvinkin työlästä. Ensiarvoisen tärkeätä asiantuntija apua tiedonhankinnassa minulle antoi Laurean lehtori Monica Cseh. Kävimme Monican kanssa tiedonhankintaa lävitse tiedonhankintapajassa sekä sähköpostin välityksellä. Hän auttoi minua hankkimaan tärkeätä lähdemateriaalia Turun yliopiston kirjastosta.

Kuvaamisessa apunani toimi Satakunnan vankilan Huittisten osaston ma. ohjaaja Kati Juurikka. Juurikalla on teatteritaustaa ja näin ollen hänellä oli kokemusta esiintymisestä oikeaoppisesta kameran kanssa liikkumisesta. Ennen kuvauksen aloittamista teetin vangeille kyselyn siitä, mitä he toivovat heille erityisesti kerrottavan vankilaan tulovaiheen yhteydessä. Kyselyllä halusin selvittää, mitä muutoksia tulo-oppaaseen vangit toivoivat ja mitkä asiat he kokevat tärkeinä. Kysyin heiltä myös sitä, missä muodossa he haluaisivat vankilan säännöistä ja ohjeistuksista heille kerrottavan. Ennen kuvauksien aloittamista otin myös osaa toistamiseen Köyliön vankilan moniammatilliseen tiimiin sekä vartijapalaveriin, jossa henkilökunta toi näkemyksiänsä esiin visuaalisessa muodossa esitettävän tulo-opas-DVD:n sisällöstä sekä tarpeellisuudesta.

Kuvaamaan päästiin maaliskuussa. Kuvaaminen oli yllättävän haasteellista sekä paljon aikaa vievä prosessi. Kuvatessa tuli huomioida ympäristö hyvin laajasti ja nimenomaan turvallisuuden näkökulmasta. Kuvaaminen hoidettiin kokonaisuudessaan yhdellä kerralla. Editoitavaa materiaalia syntyi lähes 10 tuntia. Koska en halunnut vielä tässä vaiheessa luovuttaa kuvausmateriaalia ulkopuolisten yritysten haltuun, olin päättänyt suoriutua editoinnista itsenäisesti. Editointi tuotti alkuun haasteita, mutta selvitin ne kokeilemalla ja neuvoa pyytämällä. Prosessin etenemistä varten jouduin prosessin aikana hankkimaan erilaisia tietokonemaailmaan liittyviä tarvikkeita. Ostin mm. ulkoisen kovalevyn, jotta vanhahko tietokoneeni muisti ei täyttyisi kokonaan, polttavan cd-aseman, useita muistitikkuja sekä tyhjiä cd-rw-levyjä DVD:n polttamista varten.

Useiden välillä jopa tuskaisten vaiheiden jälkeen video valmistui huhtikuussa 2017. Tämän jälkeen näytin videon vangeille, valvontahenkilöstölle sekä moniammatillisen tiimin jäsenille sekä pyysin heiltä kirjallisen palautteen DVD:n sisällöstä sekä siinä säilytettävistä ja heidän mielestään poistettavista asioista. Henkilökunnalla sekä vangeilla oli samanlaiset kyselylomakkeet palautteen antamiselle. Henkilökunnan lomake oli merkittynä kuitenkin erikseen henkilökunta tekstillä, jotta erotin kyselylomakkeet toisistansa. Saamieni palautteiden pohjalta tein videoon muutamia korjauksia, jonka jälkeen video valmistui lopulliseen muotoonsa toukokuussa 2017. Esitin tulo-opas-DVD:n hankkeen yhteistyökumppaneille ja pyysin heiltä palautteen DVD:n sisällöstä.

6.4 Tulo-opas-DVD:n tuotteistaminen

Aloittaessani toiminnallisen opinnäytetyöni suunnittelua ja työstämistä törmäsin siihen tosiasiaan, että toiminnallisen opinnäytetyön ohjeistusta ei ollut saatavilla samalla tavalla, kuin tutkimustyyppiseen opinnäytetyöhön. Aloitin työni suunnittelun tutustumalla useisiin kirjallisiin oppaisiin ja opuksiin, joita on tehty toiminnallisen opinnäytetyön laatimisen tueksi. Tiina Airaksinen ja Hanna Vilkkä (2003) ovat laatineet mielestäni erinomaisen ja toiminnallista opinnäytetyön prosessia hyvin kuvaavan yleisteoksen toiminnallisesta opinnäytetyöstä. Kirjas-

sa käydään lävitse muun muassa toiminnallinen oppinäytetyö vaihe vaiheelta ideoinnista ja suunnittelusta aina tietoperustan ja viitekehysten kautta toteutustapoihin, kirjoittamiseen ja arviointiin. (Airaksinen & Vilka 2003.)

Tutustuin myös Juha. T. Hakalan oppaisiin *Oppinäyteopas ammattikorkeakouluille (2004)* ja *Oppinäyte luovasti kehittämis- ja tutkimustyön opas (1998)*, Hanna Vilkan laatimaan oppikirjaan Tutki ja kehitä (2005) sekä Teemu Rantasen ja Timo Toikon kirjoittamaan teokseen Tutkimuksellinen kehittämistoiminta (2009). Näiden oppaiden avulla sain käsityksen siitä, mitä kaikkea toiminnallisen oppinäytetyöni tulisi sisältää.

Laurean oppinäytetyöohjeessa (Laurea 2016, liite 2) on esitelty toiminnallisen oppinäytetyön raportin rakenne ja olen tukeutunut tähän rakenteeseen. Oppinäytetyön tietoperustaa, keskeisiä käsitteitä ja produktin teoreettista taustaa olen pyrkinyt - vaikka tutkielmuuotoisesta oppinäytetyöstä ei olekaan kysymys - esittelemään riittävästi ja siten, että teoreettinen ja ammatillinen viitekehys näkyisi tuotoksessa vielä selvemmin (esim. hyvän hallinnon periaatteet ja lähtöön viitekehys). Teoreettisen viitekehysten ei käsittääkseni olisi tarvinnut olla toteutunutta laajempi. Olisin kuitenkin voinut ehkä jäsentää produktin tietoperustan selkeämmin ja yhdistää kenties jännevämmin tuotoksen ilmiöiden esiteltyyn teoriaan ja tietoperustaan. Joka tapauksessa tämä on ollut yksi työni haasteista.

Kuten olen jo työssäni aieminkin todennut, niin tarve toiminnalliselle oppinäytetyölleni nousi esiin työnantajan tarpeesta saada uusi ja toimiva informaation jakamiseen soveltuva tuotos. Tämä tarve nousee esiin tavallaan muutoksesta, muutoksesta, jossa mielestäni koko yhteiskunta on, mutta myös muutoksesta, jossa Rikosseuraamuslaitos on ollut jo useamman vuoden.

Teemu Rantanen ja Timo Toikko käsittelevät kirjassaan Tutkimuksellinen kehittämistoiminta juurikin tätä muutosta, jota yhteiskunta ja työelämä käyvät lävitse. He toteavatkin: ”Suomalainen 2000-luvun työelämä elää jatkuvaa muutosta.” Jotta Suomi pysyisi kilpailukykyisenä tarvitaan jatkossa korkeatasoista innovaatiotoimintaa. (Toikko & Rantanen 2009, 7.)

Olen työtä tehdessäni pohtinut esimerkiksi sitä, miten Rikosseuraamuslaitos pystyisi vastaamaan erityisryhmien tarpeisiin paremmin. Omasta konkreettisesta kokemuksestani esiin nousee mm. kuulovammaisen henkilön perehdytys ja sen haasteellisuus. Tästä johtuen olen miettinyt muun muassa sitä, voisiko tulo-opas-DVD:ssä olla puheen lisäksi esim. tekstitys ja / tai viittomia. Tämä palvelisi myös vammaisten henkilöiden ja heidän oikeuksiensa huomioimista. Tätä Toikon ja Rantasen tavoittelemaa innovaatiotoimintaa tarvitaan myös Rikosseuraamuslaitoksessa. Rikosseuraamuslaitos ja sen alaisuudessa toimivat vankilat ovat olleet viimeisten vuosien aikana yhä enenevässä määrin kehityksen kohteena. Vankeinhoidossa on edetty askel

askeleelta kuntouttavampaan suuntaan. Tämän seurauksena myös työtoimintaa on ajettu alas ja tilalle on tuotu erilaisia kuntouttavia toimintoja. (Rikosseuraamus 2016.)

Innovaatiotoiminnalla saatetaan rikosseuraamusalalla laajemmassa mielessä tarkoittaa esim. ”asiakastyytyväisyyden” lisäämistä tai vankeuden täytäntöönpanon vaikuttavuuden/sisällön parantamista. Näihin molempiin edellä mainittuihin seikkoihin on pyritty jatkuvasti kiinnittämään lisähuomiota ainakin ”paperilla”. Oma näkemykseni asiasta on hieman ristiriitainen, sillä jatkuvasti vähennettävällä henkilöstöllä on käytännössä yhä vaikeampi lisätä asiakastyytyväisyyttä, jolla on suora yhteys vankeuden täytäntöönpanon vaikuttavuuteen. Vangit joutuvat istumaan enenevässä määrin selleissään, koska valvontahenkilökuntaa ei ole riittävästi ja toimettomuus ei kuntouta ketään.

Rikosseuraamuslaitos on kuitenkin myös osaltaan onnistunut kehittämään toimintojansa, niin tarjottavien palveluiden ja seuraamusten (mm. valvottu koevapaus ja valvontarangaistus) osalta, kuin vaikuttavuuden ja vankien kanssa tehtävän työn tiimoilta. Erilaisia projekteja on käynnissä useita samanaikaisesti. Osa niistä on suunnattu vankien hyvinvoinnin edistämiseen ja osa esim. parempien työmenetelmien ja tietokoneohjelmien kehittämiseksi. Rikosseuraamuslaitos on nostanut mielestäni hyvin uskottavuuttaan laatimalla selvän strategian, jonka mukaan on tarkoitus edetä. (Rikosseuraamuslaitos 2016.)

Kehittäminen on useimmiten konkreettista toimintaa ja sillä tähdätään johonkin määriteltyyn tavoitteeseen. Toikon ja Rantasen mukaan kehittäminen tähtää muutokseen ja sillä tavoitellaan jotain uutta, parempaa ja tehokkaampaa kuin aiemmat toimintatavat. Kehittäminen voi näin ollen pitää sisällään mm. uusien ideoiden keksimistä, niiden levittämistä ja vakiinnuttamista. Kehittämistoiminta johon toiminnallinen opinnäytetyö lukeutuu voi olla asioiden korjaamista, parantamista ja edistämistä. (Toikko & Rantanen 2009, 15-16.)

7 Oppaan kehitysprosessi

Tässä luvussa esittelen Satakunnan vankilan Köyliön osaston tulo-opas-DVD:n kehitysprosessin. Käyn lävitse vangeilta ja henkilökunnalta alkukartoituksessa keräämäni tiedot sekä oppaan suunnittelu- ja valmisteluvaiheen, DVD:n toteutuksen ja sisällön sekä kuvaamisen. Lisäksi esittelen henkilökunnan ja vankien palautteen DVD:n toteutuksesta.

7.1 Alkukartoitus henkilökunnan näkemyksistä tulo-opas DVD:stä

Osallistuin kaksi erillistä kertaa Satakunnan vankilan moniammatillisen tiimin kokouksiin. Moniammatilliseen tiimiin kuuluvat vankilan apulaisjohtaja, rikosseuraamusesimiehet, päihde- ja sosiaalityön erityisohjaajat, diakoni ja vaihtelevasti valvonnan jäseniä. Kokouksissa yhdeksi keskusteluaiheeksi otettiin opinnäytetyöni ja sitä kautta tulo-opas-dvd, sen sisältö sekä tar-

peellisuus. Keskustelu aiheesta oli hyvin vapaamuotoista ja kaikilla kokoukseen osallistuneilla oli asiasta jokin näkemys. Moniammatillisen tiimin kokouksissa sain asiantuntijanäkemyksiä ja konsultaatiota ryhmän jäseniltä. Osallistujat olivat ehdottomasti sitä mieltä, että tulo-opas nimenomaan DVD:n muodossa on äärimmäisen hyvä ja tervetullut asia. Osallistujat perustelivat tarvetta Rikosseuraamuslaitoksen asiakkaiden erityispiirteillä.

Päihdetyön erityisohjaaja näki DVD muotoisen tulo-opaan hyvänä, koska sen katsomisessa ei tarvita yhtä paljon keskittymiskykyä, kuin paperiversiota luettaessa. Hän kertoi vankien kärsivän usein vankilaan tullessansa vieroitusoireista, joka hankaloittaa pitkäjaksoista keskittymistä ja asioiden sisäistämistä. Tällöin on hyvä, että vanki näkee informaation, samalla, kun hän kuulee sen kerrottuna. Tällöin on mahdollista, että jokin informaatio saavuttaa vangin hänen huonovointisuudesta ja keskittymiskyvyn puutteesta huolimatta. Sosiaalityön erityisohjaaja kertoi tarpeen dvd:n muodossa toteutetulle tulo-oppaalle olevan suuri. Hänen mielestään dvd:sta voivat hyötyä lukutaidottomat ja neurologisista häiriöistä kärsivät henkilöt. Hän nosti esiin myös ulkomaalaiset vangit, jotka saattaisivat oppia toimintamalleja katsellusta kuvasta, mikäli yhteistä kieltä tai tulo-opasta ulkomaalaisen vangin äidinkielellä ensimmäisten vankilassa olopäivien aikana löydy.

DVD:n sisällön suhteen moniammatillisen tiimin näkemys noudatteli pitkälti jo olemassa olevan tulo-opaan informaatiota päivitettyinä. Moniammatillinen tiimi toivoi DVD:llä käytettävän työtoiminnan sijasta aktiivitoiminta nimitystä. Päiväjärjestystä he pitivät erittäin tärkeänä osana vankilan arkea ja toivoivat sen tulevan esiin jollain muotoa DVD:llä. Koska lähes kaikki moniammatillisen tiimin jäsenet työskentelevät vankilan hallintorakennuksessa he esittivät myös toiveen heidän työpisteensä ja toimenkuvansa esittelemisestä.

Osallistuin myös kahteen vartijapalaveriin, jossa tulo-opaan päivittämistä, tarpeellisuutta ja sisältöä käytiin lävitse yhdessä valvontapuolen henkilöstön kanssa.

Kysyessäni vartijoilta mielipidettä dvd-tulo-oppaasta, vartijat olivat sitä mieltä, että:

”Idea on innovatiivinen ja saattaisi toimia.”

”Tämä nykyinen kännykkä- ja videosukupolvi hyötyy varmasti.”

”Hyvä, koska ne kaikki ei osaa lukea.”

”Varmasti tavoittaa paremmin vangin, kun paperinen versio.”

DVD:n sisällölle vartijat esittivät seuraavia asioita:

”Virkakoirasta siihen olisi hyvä saada, joku osuus. Varsinkin pitäisi mainita se, että koiraan ei saa koskea.”

”Vahvuustarkastuksessa pitää olla kasvot ovelle päin.”

”Sairaaksi ilmoittautuminen aamulääkkeitten yhteydessä.”

”Päiväjärjestys olis hyvä kertoa.”

”Perusasiat, kuten puhelimen käyttö, posti ja tapaamiset.”

7.2 Alkukartoitus vankien näkemyksistä tulo-oppaasta

Teetin vangeille kyselyhaastattelun, jossa pyrin selvittämään heidän näkemyksiänsä tulo-oppaasta ja sen sisällöstä. Lisäksi kysyin, missä muodossa (formaattissa) vanki mieluiten haluaisi tulo-oppaansa saada sekä mistä tekijöistä heidän mielestään koostuu hyvä vastaanottotilanne.

Kyselyt teetin kahdella eri kerralla. Toisella kerralla olimme kahdeksan vangin kanssa kanssa yhteisessä luokkahuonetilassa, jossa kyselylomakkeet jaettiin ohjatun toimintaryhmän vangeille. Valitsin ko. ryhmän haastateltavaksi sen vuoksi, että ryhmässä on eniten juuri taloon tulleita tai toimintakunnoltansa vielä työkyvyttömiä vankeja. 15 kyselyhaastattelulomaketta jaettiin osastoille. Osastoille jaon suoritti vartija kollegani, jotta ryhmä ei valikoituisi minun näkemyksiäni edustavien vankien suuntaan, eivätkä vangit vastaisi esimerkiksi jokin tietty etuus mielessään. Lomakkeen yhteyteen oli niitattuna kirjallinen informaatio / kyselylupa kyselyhaastattelun oheen. Teetätin kyselyt kahdessa osassa, koska katsoin saavani tällä keinolla hieman laajempaa kuvaa vankien toiveista tulo-opasta koskien.

Luokkahuoneessa kyselyyn osallistuneet vangit palauttivat kaikki lomakkeen. Lomakkeet kerättiin pöydälle yhteen nippuun. En kuitenkaan tarkastellut lomakkeiden vastauksia vielä tässä vaiheessa, jotta vangin yksilönsuoja säilyisi mahdollisimman hyvin. Osastolle jaetuista 15 lomakkeesta vastauslaatikkoon palautui kuusi. Näin ollen kyselyhaastatteluun osallistui yhteensä 23 vankia ja heistä 14 vastasi kyselyyn. Osa vastanneista vangeista ei kuitenkaan ollut vastannut kaikkiin lomakkeessa esitettyihin kysymyksiin.

Kahdeksan (8 / 14) vangeista ilmoitti, että ei ole tutustunut tämän hetkiseen tulo-oppaaseen ollenkaan. Kuusi (6 / 14) vangeista ilmoitti tutustuneensa tämän hetkiseen tulo-oppaaseen.

Vangit, jotka olivat tutustuneet tulo-oppaaseen lausuivat seuraavaa:

”Tulo-opas pitäisi päivittää. Vanhentunutta tietoa on paljon.”

”Muutosten tullessa voimaan, niin voisi päivittää useammin.”

”Siinä on uusille vangeille hyviä perusjuttuja”

”Päiväjärjestys”

”Oikeastaan kaikki tarpeellinen.”

Kysymykseen ”Mistä mielestäsi koostuu hyvä vastaanottotilanne vankilaan saavuttaessa?” Vangit vastasivat seuraavasti:

”Vartija kertoo suullisesti vankilan päivittäisistä rutiineista.”

”Vartijat kertoo osittain säännöt.”

”Vartija opastaa paikat ja kertoo säännöt.”

”Opastaa paikat”

”Paikkojen näyttäminen”

”Vastaanottotilanteessa inhimillisuus”

”Selkeästä toiminnasta ja asiallisesta käytöksestä sekä vangin asiallisten toiveiden huomioonottamisesta.”

Kysymykseen ”Kuinka sinulle tulisi kertoa vankilan säännöistä?” kolme (3) vankia vastasi haluavansa, että säännöt kerrotaan suullisesti, kahdelle näistä kolmesta kävi myös DVD:n katselumahdollisuus sääntöjen kertomisen muotona. Yksi (1) vanki vastasi lukevansa säännöt mielellään paperisesta tulo-oppaasta. Kymmenen (10) vankia vastasi katsovansa mieluiten dvd:n, joka kertoo talon käytännöistä ja säännöistä.

7.3 Johtopäätöksiä vastauksista

Vankilan henkilökunnan sekä vankien vastauksista on todettavissa, että tulo-oppaalle dvd:n muodossa on tarvetta. Paperiversion päivittäminen tulo-opas-DVD:n rinnalle tukee DVD:tä hyvin ja antaa vangille valinnanvaraa informaation saamiseksi. Tulo-opasta toivottiin päivitetävän, koska tiedot olivat osittain vanhentuneita.

Sisällön suhteen henkilökunnalla ja vangeilla oli jonkin verran yhtenäisyyksiä, kuten esimerkiksi päiväjärjestys. Vankien vastauksista on myös nähtävissä, että he pitävät tärkeänä sitä, että vankilan aluetta esitellään heille ja tärkeimmät paikat, kuten ruokala näytetään heti.

7.4 Suunnittelu ja valmistelu

Tulo-opas-DVD:n suunnitteluvaiheen aloitin sen jälkeen, kun olin saanut Satakunnan vankilan johtajalta myönteisen luvan kyseessä olevalle kehittämisprojektille. Kehittäminen saa virallisen statuksen, kun sen tavoite saa esimerkiksi organisaation johdon hyväksynnän (Rantanen & Toikko 2009, 58).

Rantasen ja Toikon (2009) mukaan kehittämistoiminta on ennen kaikkea sosiaalinen prosessi. Rantasen ja Toikon mukaansa kehittämistoiminta edellyttää ihmisten osallistumista ja vuorovaikutusta. Näiden seikkojen valossa aloitin tulo-opas-DVD:n suunnittelun osallistumalla Satakunnan vankilan Köyliön osaston vartijapalaveriin ja moniammatilliseen osastokokoukseen.

Kävin kokouksissa lävitse opinnäytetyöni ajatuksen ja idean, jonka jälkeen keskustelimme oppaasta heräävistä ajatuksista ja etenkin sisällöstä. Henkilökunnan mielestä oli tärkeätä, että he saivat olla mukana miettimässä DVD:n sisältöä.

Molemmissa ammatillisissa foorumeissa oltiin sitä mieltä, että tulo-opas-DVD on hyvä ja kauan odotettu työväline vangin perehdytykseen. Se, että perinteinen tulo-opas tehtäisiin tällä kertaa visuaalisessa muodossa herätti ihastusta varsinkin erityisohjaajien suunnalla. Päihdetyöntekijä esitti näkemyksensä siitä, että juuri vankilaan tullut henkilö saattaa olla vielä päihteiden vaikutuksen alaisena ja näin ollen keskittymiskyky ei ole tavanomaisella tasolla, jolloin katseltava ja kuunneltava materiaali palvelee vankia paremmin kuin paperinen. Sosiaalityön erityisohjaaja nosti esiin Rikosseuraamuslaitoksen erityisryhmät mm. lukutaidottomat, luki-vaikeuksia omaavat vangit sekä esimerkiksi kuulovammaiset henkilöt. Erityisohjaajien mielestä tulo-opas-DVD oli äärimäisen innovatiivinen ja ajankohtainen opinnäytetyöaihe.

Aluksi ajatuksena oli, että tulo-opas-DVD:llä esiintyy useampia henkilökunnan jäseniä vankiasuun pukeutuneena, jotta tunnelma olisi saatu luotua lähes aidon tuntuiseksi. Lopulta suunnitelma tarkentui kuitenkin aikataulullisten ja esiintymishaluttomuuden vuoksi niin, että dvd:llä esiinnyn minä itse vartijan roolissa sekä Huittisten vankilan ma. ohjaaja Kati Juurikka vangin roolissa.

Pidimme ohjaaja Juurikan kanssa kaksi palaveria ennen videon kuvaamista. Palaverissa kävimme lävitse käsikirjoituksen ja yhtenäistimme näkemystämme siitä, mitä olimme menossa kuvaamaan ja mistä näkökulmasta. Suunnitteluvaiheessa tuli huomioida kuvauspäivien valinta ja mahdolliset poikkeukset vankilan toiminnassa, käytettävä kuvausväline sekä mm. editointiin tarvittava ohjelma. Aluksi olin ajatellut teettää editoinnin alan ammattilaisella, mutta myöhemmin päädyin editoitsemaan kuvamateriaalin itse. DVD kuvattiin kypäräkamera GOP-RO:ta apuna käyttäen. Kamera ei kuitenkaan ollut kiinnitettynä kypäaraan, vaan näyttelijän rintaan, erillisillä ko. tarkoitukseen valmistetuilla remmeillä. Sain ko. kameran lainaksi Sastamalan opistolta. Kansimateriaalin tuottamisessa olin alun perin ajatellut hyödyntää vankien taiteellisuutta. Vangeille teettämäni kyselyssä useampi vanki oli sitä mieltä, että ilmakuva Köyliön vankilasta olisi hyvä kuva DVD:n kanteen.

7.4.1 DVD:n toteutus ja sisältö

Tulo-opas-DVD esittelee Satakunnan vankilan Köyliön osaston keskeiset vankeusrangaistuksen aloittamiseen liittyvät neuvot, ohjeet ja palvelut. Video kuvattiin vartija-vanki näkökulmasta niin, että vartija esittelee talon keskeisimpiä toimintoja mukanaan talossa tutustumiskierroksella olevalle vangille. Dvd:lle on tiivistettynä tuloinfo noin 30 minuutin mittaiseen video-materiaaliin.

Tulo-opas-DVD lähtee liikkeelle siitä, kun vanki ilmoittautuu vankilaan portilla.

Kuvio 5 Vankilaan ilmoittautuminen

Lähde Kuva on tekijän oma.

Vanki toivotetaan tervetulleeksi Satakunnan vankilan Köyliön osastoon ja ohjataan kohti vastaanottoa. Vastaanotossa vartija kertoo vangille perustietoa Satakunnan vankilaan liittyen.

Kuvio 6 Tervetuloa Satakunnan vankilaan

Lähde: Kuva on tekijän oma.

7.4.2 Kuvaaminen

Kuvaus päivä koitti 29.3.2017. Ilma oli hyvin harmaa ja vetinen, mikä hieman harmitti itseäni, koska Köyliön vankilamiljöö on äärimmäisen kaunis kesäisin. Saavuimme vankilalle aamutui-
maan ohjaaja Kati Juurikan kanssa. Meillä oli kuvaukseen tarvittava kamera ja tietokone mu-
kanamme. Aloitimme päivän hakemalla talousmestarin varastosta Juurikalle tarvittavat vanki-
vaatteet. Tarkistimme ja hankimme myös muut tarvittavat materiaalit sekä kuvauskohteet
saatettiin kuvauskuntoon.

Kävimme lävitse käsikirjoituksen kohtaus kohtaukselta, sekä ”kuivaharjoittelimme” kohtauk-
sen aina ennen kuvaamista. Tulimme kuitenkin jossain vaiheessa siihen tulokseen, että kuvat-
tava (eli tämän opinnäytetyön tekijä) toimii huomattavasti luonnollisemmin vartija roolissa
ilman etukäteen tehtyä harjoitusta, kuin harjoituksen kanssa.

Aloitimme dvd:n kuvaamisen vastaanotosta, tilanteesta, kun vanki saapuu vankilaan. Otosten
kuvaaminen sujui vaihtelevasti. Haasteita asetti vanki- ja radioliikenne. Koska videomateriaa-
lissa ei saanut näkyä vankeja tunnistettavasti oli meidän edettävä käsikirjoituksessa vankilan
ja vangin liikkumisen aikataulutuksien mukaan. Jouduimme kuvaamaan tietyistä kohteista
useita otoksia, koska aina välillä vanki / henkilökunta tuli odottamattomasti videon keskelle
tai radiosta tms. kuului jotain, mitä emme videollemme halunneet tai voineet jättää.

Kun olimme kuvanneet yhden kohtauksen loppuun pyrimme katsomaan ko. kohtauksen ja et-
simään siitä jotain paranneltavia kohtia. Jos tilanne näytti siltä, että kuvamateriaalissa oli
heikko valaistus tms. kuvasimme otoksen uudelleen. Teknisten ongelmien vuoksi kuvauspäi-
vämme venyi hyvin pitkäksi. Toisaalta aikataulullisten seikkojen vuoksi oli melkein pakollista
saada materiaalit kuvattua yhden päivän aikana.

Saapumisen jälkeen siirryimme kuvaamaan asunto-osastolle siirtymistä ja selliin asettautumis-
ta. Käsikirjoitus noudatteli alla olevaa kaavaa. Kaava on muokattu Rikosseuraamuslaitoksen
arki suljetussa vankilasta oppaasta (Rikosseuraamuslaitos 2014) Satakunnan vankilan Köyliön
osastolle soveltuvaksi.

DVD:n sisältö ja kuvaus:

1. Saapuminen vankilaan

- Vastaanotto
- Perustietoa
- Vankilan virkakoira

2. Asunto-osastolle siirtyminen

- Asunto-osastot
- Päiväjärjestys

3. Hallintola ja Virkailijat

- Avoin asiointiaika
- Ajanvaraukset
- Henkilökunta

4. Yhteydenpito vankilan ulkopuolelle

- Tapaamiset
  - Valvottu tapaaminen*
  - Valvomaton tapaaminen*
  - Isä-lapsi tapaaminen*
  - Skypetapaaminen*
- Posti
  - Kirjeposti*
  - Sähköposti*
- Puhelin
- Poistumisluvat
  - Hakeminen*
  - RP, TS tai ETS*

5. Aktiivitoiminnat

- Aktiivitoiminta-aika
- Vapaa-aika

7. Vaatehuolto

- Vankivaatteet
- Omat vaatteet
- Pesutupa

8. Kauppaostot

- Maksukortti

Kuvatun videomateriaalin editoinnin aloitin 3.4.2017. Aluksi etsin Internetistä toimivaa ja suhteellisen edullista editointiohjelmaa, jonka avulla olisin muokannut videota. Lopulta päädyin käyttämään koneellani jo valmiiksi olevaa windows Movie Makeria. Opettelin ohjelman käyttämistä Youtubesta löytyvien ohjevideoiden pohjalta. Koska kysymyksessä omissa pro-

duktissanikin on videotuotos, sopi ohjeiden katsominen videolta mielestäni tilanteeseen hyvin.

Leikattuani videomateriaalin mielestäni soveltuvaan muotoon aloin miettiä tekstityksiä, jotka videolle tulisi. Näytin moniammatillisessa ryhmässä muutamia eri vaihtoehtofontteja henkilökunnalle. Päädyimme siihen, että Segoe UI oli selkeimmin luettavissa oleva fontti ko. videossa. Muutamien tekstitysten osalta moniammatillinen tiimi antoi eriäviä näkemyksiä tai tarkennuksia. Korjasin osan näiden suositusten pohjalta. Apulaisjohtaja halusi, että työtoiminnasta ja toiminnasta ylipäänsä käytetään ilmaisua aktiivitoiminta. Tämän näkemyksen olen ottanut huomioon ja vaihdoin työtoiminta termin aktiivitoiminnaksi. Lisäsin myös heidän toiveestaan esimerkiksi erityisohjaajien toimenkuvasta kertovaa tekstiä.

Tulo-opas-dvd:n ulkoasun valinnan suhteen kysyin sekä vangeilta, että henkilökunnalta. Olin aluksi ajatellut, että hyödynnän vankien taiteellista luovuutta ja teetätän heillä jonkin näyttävän dvd:n kansilehden. Kyselyhaastattelun pohjalta vangit ja osin myös henkilökunta toivoi kansilehdessä olevan kuvia Köyliön vankilasta tai mahdollisesti ilmakehän vankila-alueesta. Pohdin vankila-alueen kuvaamista kansilehden turvallisuuden näkökulmasta, mutta lopulta päädyin siihen, että ilmakehän käyttäminen ei kuitenkaan aiheuttanut turvallisuushuolia. Kansikuvan kopion sain lopulta google mapsin karttaohjelmasta.

Kuvio 7 DVD:n kansilehti

Lähde: Google maps.

7.5 Palaute DVD:n toimivuudesta

DVD:n valmistuttua näytin sen osalle Satakunnan vankilan Köyliön osaston vangeista, Köyliön vankilan moniammatilliselle tiimille, osalle valvontapuolen henkilökuntaa sekä muutamalle ammattikorkeakoulukaverilleni, jotka työskentelevät Rikosseuraamuslaitoksen alaisuudessa. Kaikissa foorumeissa DVD sai hyvin positiivista palautetta.

7.5.1 Henkilökunnan palaute DVD:stä

Näytin tulo-opas-DVD:n Köyliön vankilan moniammatilliselle tiimille. Paikalla kokouksessa oli myös Köyliön vankilan henkilökuntaan kuulumaton Rikosseuraamuslaitoksen projektityöntekijä. Kävimme pienimuotoisen ryhmäkeskustelun ja lisäksi teetin heillä kyselyhaastattelun DVD:stä. Palaute oli kaiken kaikkiaan hyvin positiivista ja rohkaisevaa.

Kysyttäessä moniammatillisen tiimin jäseniltä ” Mitä hyvää / säilytettävää DVD sisälsi?” he vastasivat seuraavasti:

” Kaikki oli hyvää. Selkeä, rauhallinen ja ymmärrettävä puhe. Ei liikaa tai liian yksityiskohtaista informaatiota.”

”Runsaasti informaatiota.”

Kokonaisuus oli hyvä. ehkä ruokailua ja punttisaliosuutta voisi lyhentää. Vankilasta saa tosi hyvän kokonaiskuvan.”

”Itse kokonaisuus oli hyvä, tärkeät asiat oli nostettu esille.”

Korjaavana palautteena yksi moniammatillisen tiimin jäsen antoi ehdotuksen taustamusiikin lisäämisestä videon alkuun ja/tai loppuun.

DVD:n kestosta he olivat sitä mieltä, että dvd oli sopivan pituinen, eikä sen katsomisen pitäisi tuottaa ongelmia. Osassa palautteista oli vastattu, että ”DVD ei saisi olla ainakaan pidempi.” Kysyttäessä moniammatillisen tiimin jäseniltä ”Mitä DVD:hen tuli lisätä?” vastasivat he seuraavasti:

”Urheilupihan käyttömahdollisuudet, ohjattu toimintaryhmä ja vankilan ohjelmatoiminta.”

”Siis mää en keksi mitään...aika täydellisen napakka DVD.”

Moniammatilliseen tiimiin ja tulo-opas-dvd:n katselemiseen osallistunut vankeusaika mahdollisuutena hankkeen projektityöntekijä Jukka Viljanen oli sitä mieltä, että DVD oli hyvin informatiivinen. Hänen mielestään DVD palvelee varmasti vankeja, koska se auttoi myös häntä hahmottamaan vankilan aluetta ja toimintoja. Viljanen mietti jopa jo mahdollisuutta tekstittää / dubata videota muille kielille.

Tiimi pohti myös sitä asiaa, voisiko Köyliön vankilan tulo-opas-DVD:n toimittaa esimerkiksi yhdyskuntaseuraamustoimistoihin, jotka sijoittelevat vankeja. Tulo-opas-DVD voitaisiin näyttää vangille jo sijoitteluvaiheessa ja antaa näin informaatiota tulevasta rangaistusajasta kohteesta.

Valvontahenkilöstö oli tulo-opas-DVD:stä pääasiassa sitä mieltä, että opas on oikein hyvä lähtökohta vangin perehdyttämiselle ensimmäisten hetkien aikana. DVD:n avulla vanki saa heti ajantasaista tietoa vankila-alueesta ja vankilan toiminnoista.

7.5.2 Vankien palaute DVD:stä

”Oli tosi hyvä.”

”Erittäin hyvin näytetty kaikki paikat.”

”Kaikin puolin erittäin kattava, en keksi moitittavaa.”

”Video oli hyvä, paikat näytettiin hyvin.”

”Videolla oli kaikki oleellinen.”

Vangit eivät antaneet mitään huonoa palautetta eivätkä myöskään keksineet mitään asioita, joita DVD:ltä tulisi poistaa.

DVD:n kesto on n.30 minuuttia. Vangit jaksoivat katsoa DVD:n rauhassa paikallaan istuen.

DVD:n kestosta heiltä kysyttäessä he vastasivat mm:

”Ei liian pitkä, ihan sopiva.”

”Jaksaa hyvin katsoa koko ajan.”

”Sopiva.”

”Kyllä jakso katsella.”

”On sopiva.”

”Ihan riittävä.”

”Olihan tuo aika pitkä, mutta hyvä siinä mielessä, että siinä oli kuitenkin paljon informaatiota.”

”Ei paljon pidempi.”

Kysyttäessä vangeilta, ”Mitä mieltä he ovat tämän (DVD:n) kaltaisesta informaatiomuodosta, vastasivat he mm. seuraavasti:

”Paljon parempi, kuin paperiversio. Näkee missä mikäkin paikka on ja ne jää paremmin mieleen.”

”Paljon parempi keino informaatiolle, varsinkin ensikertalaiselle.”

”Paljon parempi kuin paperin pala mitä ei tuu luettua.”

”Parempi kuin paperilla.”

”Todella toimivaa.”

”Hyvä”

Yksi vanki vastasi: ”Hyvä, mutta missä esitettäisiin, että juurikin uudet vangit näkevät sen.” Mielestäni tämä on äärimmäisen osuva huomio. Jotta DVD palvelee vankeja, niin kuin on tarkoitettu tulee meidän löytää toimiva tila ja ajankohta vangin saapumisen yhteyteen DVD:n esittämiselle.

Vangeille teetetystä palautekyselyssä ei tullut esiin yhtään negatiivista palautetta.

8 Opinnäytetyön arviointi ja johtopäätökset

Tässä luvussa haen vastauksia esitettyihin arviointikysymyksiin ja teen johtopäätökset niiden toteutumisesta. Johtopäätöksiä peilaan myös aiempiin tutkimuksiin ja haen niille teoreettisen tuen.

Opinnäytetyön arviointikysymyksinä esitin;

1. Saatiinko DVD tuotettua
2. Onko tuote sellainen, että sitä voidaan käyttää vangin perehdytyksessä?
3. Vastaako DVD tulovaiheen informaatiotarpeeseen?
3. Onnistuttiinko erityisryhmien tarpeita huomioimaan videon sisällön suhteen?
4. Otettiin vankien ja henkilökunnan näkemykset huomioon sisällön tuottamisessa?
5. Onnistuttiinko DVD:llä esittelemään vankilan aktiviteetteja monipuolisesti?

Henkilökohtaisina arviointikysymyksinä esitin;

Olenko oppinut lisää kehittämistoiminnan / projektin hallinnan perusteita prosessin aikana?

Olenko onnistunut työskentelemään itsenäisesti ja omaa asiantuntijuutta samalla lisäten?

Toiminnallisen opinnäytetyön toteutuksen arviointi nähdään tärkeänä osana raportointia. Arvioinnissa tulee selvittää muun muassa, onko hankkeen tavoitteet saavutettu ja mitä eri tahot ovat oppineet projektin aikana. Opiskelija arvioi myös omaa oppimistaan ja ammatillista kasvuaan. (Laurea ammattikorkeakoulu, opinnäytetyöohje 2016, 22.) ”Opinnäytetyöllä osoitetaan taidot soveltaa osaamista oman alan käytännön asiantuntija työtehtävässä.” (Arene 2015).

8.1 Prosessi

Prosessini alkuajatuksena oli luoda ja kehittää opinnäytetyöni avulla jotain täysin uutta ja työelämässä aidosti hyödynnettävää tietoa tai toimintaa. Satakunnan vankilalla oli sekä tarpeena, että toiveena saada tulo-opas-dvd vankien perehdytykseen sekä laadukkaaseen tiedon

jakamiseen. Työni tärkeimmäksi tavoitteeksi nousi tämän tarpeen pohjalta tuottaa toimiva ja erityisryhmien tarpeet huomioiva audiovisuaalinen tulo-opas-DVD Satakunnan vankilan Köyliön osastolle informaationjakamisen työkaluksi. Sain kuvattua videomateriaalia sekä editoitua materiaalin valmiiksi dvd:ksi. Tulo-opas-DVD on nyt konkreettisesti olemassa, joten sen osalta voin katsoa saavuttaneeni opinnäytetyöni päätavoitteen. Olen onnistunut ottamaan prosessini aikana huomioon lähityön viitekehysten huomioimalla lähityön määritelmän, jonka mukaan lähityötä tulee toteuttaa kaikessa kohtaamisessa ja arkipäivän tilanteissa vangin kanssa. Lähityötä voidaan tarkastella vangin kanssa tehtävän työn näkökulmasta. Tällöin sisältönä voi olla esimerkiksi neuvominen, perehdyttäminen vankilan sääntöihin ja toimintaan, asioiden hoitaminen, keskustelu ja kuuntelu, vangin toimintaan puuttuminen ja ohjaaminen sekä motivointi. (Rikosseuraamuslaitos 2016.)

Opinnäytetyöprosessi kokonaisuudessaan on ollut hyvin opettavainen ja mielenkiintoinen. Tämän opinnäytetyöprosessin avulla olen päässyt kokeilemaan ja kehittämään omia tietojani ja taitojani sekä soveltamaan innovatiivisuuttani aitoon työelämään. Prosessin aloittaminen oli mielestäni hankalaa. Minulla oli innovaatio tuotoksesta mielessäni, mutta teoreettinen viitekehys ja teorian tiedon kerääminen ylipäänsä aiheuttivat hankaluuksia. Kirjallisten töiden tuottaminen on ollut minulle useimmiten suhteellisen helppoa, mutta tällä kertaa kirjallinen osuus tuotti suunnattomia hankaluuksia. Työni kohtasi alkuvaiheessa Rikosseuraamuslaitoksen sisäisen työaikakiistan vuoksi hieman takapakkia ja luulen taantuneeni silloin hetkeksi. Vilkka ja Airaksinen (2003) toteavat *Toiminnallinen opinnäytetyö* kirjassaan huomanneensa opinnäytetyöohjauksiensa yhteydessä, että toiminnallinen opinnäytetyö ei ole yhtään helpompi tehdä, kuin tutkimuksellinen opinnäytetyö. Yhdyn heidän näkemykseensä tässä asiassa. Toiminnallinen opinnäytetyö on monimuotoinen ja vaatii produktin lisäksi raportoinnin prosessista. Prosessista tuotetun raportin lisäksi olen kirjoittanut käsikirjoituksen produktiin sekä itse produktissa olevat tekstiosuudet. Raportin kirjoittaminen on opettanut minulle tutkimuksellisen kehittämistoiminnan ja prosessin peruskulkua aina aiheen valinnasta pohdintaosuuteen asti.

Onnistuin suunnitelmavaiheessa tuottamaan lopullisessa opinnäytetyössä hyödynnettävän opinnäytetyön suunnitelman, jonka pohjalta minun oli helpompi lähteä prosessia edistämään. Vastasin koko prosessin eteenpäin viemisestä pääasiassa yksin. Prosessi on ollut monitahoinen ja sen eri vaiheet ovat vaatineet aina jonkin verran uudelleen organisoitua ja toimintatavan muuttamista. Ratkaisevimpiä valintojani DVD:n tuottamisen kannalta oli kuvausnäkökulman valinta, sisällysluettelon ja sisällön laadinta sekä esimerkiksi se, että päätin editoida ja tuottaa videon valmiiksi itse. Kuvausnäkökulman valinta, joka tehtiin vangin näkökulmasta on tekemieni havaintojen pohjalta toimiva, koska ko. tilanteessa vanki pystyy mahdollisesti samaistumaan videolla nähtävään vankiin ja kävelee ikään kuin itse vartijan mukana kierroksella vankilassa, vaikka ei konkreettisesti kierroksella olekaan. Tätä asiaa puoltaa myös Rikosseuraamuslaitoksen lähityöhanke (Rikosseuraamuslaitos 2016).

Yhteistyö työntilaaajan eli hankkeistajan kanssa sujui koko prosessin ajan ongelmitta. Työntilaaaja on ollut tukenani prosessin eri vaiheissa mahdollistaen esimerkiksi Satakunnan vankilan Huittisten osaston ohjaajan käyttämiseen kuvausapuna. Myös kuvauspäivä ja ajankohdat saatiin sovittua työntilaaajan kanssa hyvässä yhteisymmärryksessä. Uskon saamani palutteen valossa onnistuneeni prosessin avulla viemään Satakunnan vankilan Köyliön osastoa askeleen lähemmäksi Rikosseuraamuslaitoksen strategian mukaista toimintaa. Prossin aikana olen ottanut huomioon laajasti Rikosseuraamuslaitoksen strategian huomioimalla esimerkiksi erityisryhmien tarpeita, jotka ovat kehittymisalueita vuosille 2017-2020. Tuotos tukee myös digitalisaation kehittämisaluetta ollen uudenlainen ja innovatiivinen informaationlähde Satakunnan vankilan Köyliön osastolle. (Rikosseuraamuslaitos 2017.)

Prosessi on mielenkiinnostaan ja asiaa kohti tuntemastani kutsumuksesta huolimatta ollut kokonaisuudessaan raskas ja suuritöinen. Kun tällä hetkellä mietin kulunutta kevättä ja opinnäytetyöni prosessia, niin olen varma, että uutta prosessia aloittaessani hankkisin itselleni parin, jonka kanssa voisin työmääräni jakaa. Minulla ei ollut aiempaa kokemusta tai osaamista videonin saatikka sitten editoinnin saralta. Uskoin kuitenkin tulo-opas-DVD:lle olevan niin suuri tarve, että päätin laittaa itseni pilotoimaan tulo-opas-DVD:tä. Toivon, että tulevaisuudessa työni innoittaa myös muita lähtemään samankaltaiseen projektiin mukaan. Aluksi minulla oli tarkoitus teettää editointi jollain ulkopuolisella yrityksellä. Prosessin edetessä tulin kuitenkin yhä enenevässä määrin miettineeksi kuvaamisen luvanvaraisuutta. Lopulta päädyin siihen tulemaan, että pystyn etenemään parhaiten itselleni määrittelemässäni aikataulussa toteuttamalla editoinnin itse. Lupaprosessi ulkopuolisen editoitsijan käyttämiseen olisi vienyt minulta luultavasti prosessin aikataulutukseen nähden liian kauan aikaa.

Kuten prosessia aloittaessani arvelin, niin ajankäyttö oli minun suurin kompastuskiveni. Aika ei tahtonut millään riittää kaikkeen tarvittavaan niin, että olisin saanut prosessin vietyä lävitse niissä mittasuhteissa, joita olin alun perin ajatellut. Kompastuskivekseni koitui suunnitelmavaiheen venyminen odotettua pidemmäksi, syystä jota en ihan vielääkään ole sisäistänyt. Oma ajattelutapani ei kohdannut kehittämistyön teoriaosuuden vaatimuksia. Olisin voinut myös harkita kyselylomakkeen kysymyksiä hieman paremmin kohderyhmälle soveltuviksi. Ensimmäinen kyselylomake oli kriittisesti arvioiden hieman liian pitkä, jotta vastaajat olisivat sen kokonaan jaksaneet huolellisesti täydentää. Rasti ruutuun menetelmä olisi ehkä helpompi tiedonkeruu menetelmä vangin näkökulmasta. Uskon ammattitaitoni kasvaneen prosessin aikana usealla osa-alueella huomattavasti. Olen saanut pohtia yhtä vankeusrangaistuksen peruselementtiä eli informaation jakamista yhdessä sekä henkilökunnan, että vankien kanssa. Tämä on antanut minulle paljon uutta ajateltavaa. Kaikki uusi tieto, mitä olen kerännyt videon kuvaamiseen ja käsittelemiseen liittyen ovat vahvistaneet osaamistani. Uskon pystyväni jatkossa työstämään esimerkiksi DVD:n päivitykset vähemmällä työmäärällä, kuin tämän ensimmäisen tulo-opas-DVD:n.

8.2 Produkti

Tulo-opas-DVD on osoittautunut toiminnalliseksi ja etenkin työelämää palvelevaksi kehitystuotteeksi. Palaute tulo-opas-DVD:stä oli sen katsoneilta henkilöiltä yksistään positiivista. Kaikki keskusteluihin ja kyselyihin vastanneet virkamiehet ja vangit olivat sitä mieltä, että tämän kaltaiselle tuotokselle on tarve ja tilaus. He kehuivat dvd:n sisältöä ja toteutusta onnistuneeksi. Tulo-opas-dvd:n tilaaja Satakunnan vankila Köyliön osasto antoi tuotoksesta myös palautetta, joka vahvisti tuotoksen onnistuneisuutta.

DVD:n suunnittelu ja tarve lähtivät liikkeelle vankeuslain ja hallintolain vaatimuksesta tarjota vangille ajantasaista tietoa vankilan arjesta vangin vankilaan saapuessa. DVD:llä on nyt mahdollista vastata lain vaatimukseen näyttämällä vangille ajantasaista tietoa DVD:tä hyödyntäen. Hallintolain palveluperiaate otettiin huomioon DVD:n sisällössä mm. selkokielen käyttämisenä ja palvelun asianmukaisuutta korostaen (Hallintolaki 368/2014, 2:7). DVD:n toteutus lähti liikkeelle tarpeesta tuottaa paperiversiota paremmin vangit saavuttava tulo-opas. Vangeilta saadun palautteen mukaan he kokivat DVD:n toimivammaksi informaation lähteeksi kuin paperiversion, johon osa heistä ei ollut edes tutustunut. Käsikirjoittamisen pohjana käytin Rikosseuraamuslaitoksen vuonna 2014 tuottamaa Arki suljetussa vankilassa opasta (Rikosseuraamuslaitos 2014.) Tämän oppaan antaman informaation tuella sain mielestäni luotua loogisessa järjestyksessä etenevän tuloinfon, joka esittelee vankilan keskeisimmät toiminnot. Myös vangeilta saadun palautteen perusteella DVD sisältää kaikki vankilan arkeen oleellisesti vaikuttavat asia.

DVD:n toteutuksessa onnistuin ottamaan huomioon Rikosseuraamuslaitoksen erityisryhmien tarpeita. Toteutuksessa käytin selko kieltä puhumalla rauhallisesti sekä selkeästi. Lisäsin opaseen puheen lisäksi osin myös tekstitystä, jotta informaatiokanavia olisi samanaikaisesti mahdollisimman monta. Valmiin tuotoksen pidin mahdollisimman lyhyenä, jotta DVD:n katsojan keskittymiskyky riittäisi DVD:n alusta loppuun. Vangeilla neurokognitiiviset häiriöt sekä päihderiippuvuudet ovat yleisiä ja näistä aiheutuu tarkkaavaisuuden vaikeuksia. Nämä vaikeudet näyttäytyvät esimerkiksi ajatusten harhailuna ja keskittymiskyvyn puutteena. Näitä tarkkaavuuden vaikeuksia on kuvattu laajasti ADHD-aikuisen selviytymisoppaassa. (Salakari & Virta 2012, 25-26.) Näistä huomioimistani asioista sain hyvää palautetta myös vangeilta sekä moniammatillisen tiimin jäseniltä.

Lähityöohjelman yksi keskeisin tavoite on lisätä vangin sellin ulkopuolella viettämää aikaa sekä vuorovaikutusta vangin ja vartijan välillä. Tulo-opas-DVD esittelee vartijan toimesta kattavasti ja monipuolisesti Satakunnan vankilan aktiivitoimintoja. Toimintojen laaja esittely sai kiitosta moniammatilliseen tiimiin osallistuneelta vankilan ulkopuoliselta henkilöltä. DVD:llä esiteltyihin aktiivitoimintoihin on vankien mukaan helpompi lähteä, kun tietää mitä on mahdollisuus lähteä tekemään ja missä toiminnot fyysisesti tapahtuu.

DVD:n sisällön suhteen nousi kyselyiden sekä keskusteluiden pohjalta esiin muutamia korjaus- / lisäysehdotuksia. Näiden korjausehdotusten pohjalta lisäsin videoon materiaalia ulkoilupi-hasta sekä toimintaryhmästä. Muutin myös työ - ja vapaa-ajan toiminnan nimen aktiivitoimin-naksi sekä lisäsin erityisohjaajien työnkuvasta kertovaa tekstitystä. Korjausten jälkeen videon sisältö vastaa vielä enemmän henkilökunnan toiveita ja näkemyksiä DVD:n sisällöstä.

Aineiston kerääminen oli opinnäytetyöhöni jollain tasolla haastavaa produktinkin osalta. Käsikirjoittaminen oli työlästä ja kuvaaminen aikaa vievää toimintaa. Lopulta DVD:stä tuli kuitenkin käyttökelpoinen tuote, jota hyödynnetään vankilan arjessa. DVD:n tuottaminen oli kokonaisuudessaan hyvin haasteellinen projekti. Koin sekä aikataulullisia, että esimerkiksi välineellisiä ongelmia. Kameran lainaaminen, näyttelijöiden värväminen sekä kuvausten aika-tauluttaminen ei sujunut ongelmitta. Jos lähtisin produktin tuottamiseen uudelleen, hankkisin taustalleni isomman tiimin, jonka kanssa voisin vastuun jakaa ja hyödyntää kunkin osallistujan vahvuuksia. Jos nyt lähtisin kuvaamaan videota uudelleen ajoittaisin kuvausajankohdan kesä-aikaan. Satakunnan vankilan Köyliön osaston vahvuuksia on kaunis luonto, joka herää henkiin keväällä. Tulo-opas-DVD ei tässä muodossa välitä sitä harmonista tunnetta, jonka aurinkoinen ilma alueelle luo.

Produktin suhteen jäi varmasti paljon parannettavaa. Mielestäni olisin voinut kytkeä produk-tia vielä tiiviimmin yhteen teoreettisen viitekehyksen mm. lähityön ja sitä kautta vuorovaiku-tuksen kehittämisen suhteen. Vartijan ja vangin välillä olisi voinut olla enemmän kanssa käy-mistä. Toisaalta pidän DVD:n selkeydestä. Se antaa informaatiota juuri siinä muodossa, kuin oli tarkoituksena. DVD oli tarkoitus pitää mahdollisimman yksinkertaisena, jotta se soveltuisi parhaalla mahdollisella tavalla erityisryhmien käyttöön. Mahdollisimman selkeä ja suoraviivai-nen sekä yksinkertainen esitysmuoto, jossa ei ole turhia häiriötekijöitä ja liiallista keskitty-miskyvyn herpauttavaa toimintaa sopii hyvin esimerkiksi päihderiippuvaisille ja tarkkaavai-suushäiriöisille henkilöille.

DVD:n yhtenä puutteena tai mahdollisena tulevaisuuden lisäyksenä pidän rangaistusajan suun-nitelman puuttumista tuotoksesta. Rangaistusajan suunnitelma ja sen laatiminen vuorovaiku-tuksessa on yksi tärkeimpiä vankeuden suunnitelmalliselle sisällölle asetettuja velvoitteita, eikä siitä mainita tulo-opas-DVD:llä mitään. Puute on harkittu, mutta ei välttämättä loppuun asti mietitty. Perustelen rangaistusajan suunnitelman pois jättämistä tulo-opas-DVD:ltä sillä, että vangilla kestää muutamia päiviä kotiutua uuteen paikkaan. Liian tiivis paketti informaatiota heti tulovaiheessa siitä, mitä tulee tehdä voisi ahdistaa vankia vielä entisestään. Ajatuk-senani oli, että tulo-opas-DVD:n pohjalta luotava henkilökunnan fyysisesti järjestämä tulo-info käsittelisi vangin rangaistusajan suunnitelmaa ja sen toteuttamista laajemmin. Tulo-infossa rikosseuraamusesimies olisi pitämässä osuuden rangaistusajan suunnitelmasta ja sen tavoitteiden toteuttamisesta. Uskon, että vangin on helpompi sisäistää ko. informaatio pa-

remmin sen jälkeen, kun hän on saanut ensin muutaman päivän ajan tutustua vankilan perusasioihin, kuten päiväjärjestykseen jne.

Tarkastellessani kriittisesti produktini lopputulosta olen sitä mieltä, että olisin voinut panostaa DVD:n lopetukseen ja kansimateriaalin käsittelyyn enemmän. Ehkä jokin työn yhteen kokoava päätöspuheenvuoro vartijalta olisi tuonut DVD:lle lisäarvoa. Olin kirjoittanut käsikirjoitukseen kokoavan päätöksen, mutta itse DVD:ltä se jäi pois. Tekstinä olin suunnitellut seuraavaa: ”Lisätietoa oikeuksistasi, velvollisuuksistasi ja mahdollisuuksistasi saat myös henkilökunnalta, jonka puoleen voit kääntyä kaikissa asioissa. Löydät vankeutta määrittelevät lait ja asetukset sekä Rikosseuraamuslaitoksen antamat määräykset ja ohjeet myös esimerkiksi kirjastosta. Asuinostojen ilmoitustauluilta saat tietoa vankilan toiminnoista ja päivittäisistä tapahtumista”. DVD:n kansikuvan toteutus poikkesi alkuperäisestä ajatuksestani ollen ilmakuva vankila-alueesta. Ilmakuva vankila-alueesta DVD:n kansikuvana nousi esiin vankien toiveesta. DVD:n kanteen olisin voinut lisätä enemmän informaatiota esimerkiksi kirjoittamalla siihen tietoa vankilasta.

DVD:n kuvaaminen suoritettiin kahden ei ammattilaisen toimesta ja se mielestäni näkyy DVD:llä jonkin verran laatua heikentävänä asiana. Seuraavalla kerralla palkkaisin projektiini ulkopuolisen kuvaajan, joka osaisi ottaa huomioon erilaisten valaistusten ja kuvakulmien tarpeen. DVD:llä on esimerkiksi muutama kohta, jossa tuuli tuivertaa tarpeettoman kovasti kameran mikrofoniiin.

Käsikirjoitusta miettiessäni otin huomioon DVD:n tietojen muuttamisen hankaluuden tulo-opas-DVD:n tarvitessa mahdollisesti päivittämistä. Siksi DVD:llä ei juurikaan esitellä ihmisiä, nimiä eikä kasvoja. Satakunnan vankilan Köyliön osastossa oli videon kuvaamisen aikaan esim. erityisohjaajat tekemässä määräaikaista viransijaisuuksia, joten sen vuoksi en heitä esitellyt konkreettisesti videolla.

Tulo-opas-DVD:lle toivottiin myös taustamusiikkia. Taustamusiikkia DVD:lle en lisännyt, koska tekijän oikeudet rajoittavat musiikkien käyttämistä. DVD:llä soi jossain kohtaa keskusradiosta jotain musiikkia. Olen yrittänyt häivyttää musiikin niin, että se ei olisi tunnistettavissa. Käytämälläni editointiohjelmalla ei ollut mahdollista irrottaa puhetta ja kuvaa erikseen, joten ääntä en saanut kokonaan poistetuksi. Seuraavan projektin yhteydessä osaan huomioida ko. tekijän oikeudet vielä paremmin, kuin tällä kerralla.

9 Pohdinta

Tavoitteenani oli luoda Satakunnan vankilan Köyliön osaston henkilökunnan tekemän lähityön tueksi toimiva tulo-opas-DVD vangin perehdytykseen. Haastatteleamalla ja havainnoimalla Satakunnan vankilan henkilökuntaa sekä vankeja olen saanut tuotettua arvioiden perusteella vankilan henkilökuntaa sekä vankeja hyödyttävän tuotoksen. Tulo-opas-DVD palvelee etenkin Rikosseuraamuslaitoksen erityisryhmiä, kuten päihdeongelmista sekä lukivaikeuksista ja neurologisista häiriöistä kärsiviä henkilöitä paremmin, kuin paperinen versio. Vangeilta saatujen vastausten mukaan heille mieluisin tapa saada informaatiota on juuri DVD:n katsominen.

Palaute DVD:sta lämmittää mieltäni, koska olen pyrkinyt tekemään siitä mahdollisimman hyvän. Työskentelin projektissa ja produktin tuottamisessa, näyttelijää lukuun ottamatta yksin ja se toi työhön välillä ylimääräisiä haasteita. Haasteita koin niin aikataulullisesti kuin toteuttamisenkin tiimoilta. Laadullisesti ammatti-ihmisen editoitsema video olisi luultavasti katsoja ystävällisempi, mutta koen kuitenkin ylittäneeni suoritukseen, joka vastaa laadullisesti sitä, mitä työni tilaaja on odottanutkin. Palaute Satakunnan vankilan johtajistolta sekä muulta henkilöstöltä ja etenkin vangeilta on ollut hyvää. Vankilan johtaja Oli sitä mieltä, että DVD on uraauurtava videoesittely.

Olen onnistunut mielestäni työlläni tuomaan esiin onnistunutta työelämän kehittämistä tutkimuksellisella otteella sekä etenkin löytämään Rikosseuraamusalalla uuden ja innovatiivisen tavan tiedon jakamiselle. Rikosseuraamuslaitoksessa on mietitty viime vuoden aikana yhä enenevässä määrin muutoinkin, minkälainen on tulevaisuuden vankila (Rikosseuraamuslaitos 2016). Digitalisaatio ja lähityö vaikuttavat vankeinhoitoon. Näitä asioita on nostettu esiin mm. Rikosseuraamuslaitoksen Tulevaisuuden vankilat - seminaarissa 10.–11.10.2016 Helsingissä. Onko tulo-opas-DVD yksi tulevaisuuden vankiloissa esitettävistä informaationmuodoista, se jää nähtäväksi. Olen kuitenkin odottavalla kannalla ja toivon tämänkaltaisen informaatiomuodon jatkavan leviämistensä, sillä elämme yhä vahvemmin videosukupolviaikaa.

Tavoitteenani on edelleen kehittää tulo-opas-DVD:n pohjalta vuorovaikutteinen kerran viikossa uusille vangeille pidettävä tuloinfo, jossa vangeille kerrotaan talon arkirutiineihin, järjestyssääntöihin ja päiväjärjestykseen liittyvistä asioista henkilökunnan toimesta syventäen tulo-opas-DVD:n antamaa informaatiota. Tällä toimintatavalla pyritään lisäämään henkilökunnan ja vankien välistä kanssakäymistä. Henkilökunnan pitämässä tuloinfossa vangilla on mahdollisuus kysyä ja varmentaa heti ko. tilaisuudessa hänelle epäselväksi jääneitä asioita. Tuloinfon pitämistä vasta hieman myöhemmässä vaiheessa tulo-opas-DVD:n katsomisen jälkeen perustelen sillä, että vanki on ehtinyt jo hieman jäsentämään ajatuksiansa. Hän on saanut tarvittavan alkuinformaation DVD:n ja vastaanottavan henkilökunnan välityksellä. Muutamia päiviä myöhemmin hänelle on mahdollisesti herännyt uusia kysymyksiä tai tarpeita, joihin henkilö-

kunnan fyysisesti pitämässä tuloinfossa on mahdollisuus saada vastaus heti infotilaisuuden aikana.

DVD:tä työstäessäni on mielessäni virinnyt jo hyvin paljon erilaisia kehitysideoita DVD:n parantamiseksi. Tämä ensimmäinen innovatiivinen DVD toimii toivottavasti ponnahduslautana seuraavalle parannelulle versiolle. Toivoisin voivani tulevaisuudessa tuottaa uuden tulo-opas-DVD:n, jossa lisäisin produktiin vuorovaikutusta huomattavasti enemmän vangin ja vartijan välille.

9.1 Oma ammatillinen kehittyminen

Omalla kohdallani ammatillista kehittymistä on tapahtunut prosessin aikana paljon. Olen saanut olla osana moniammatillista tiimiä ja keskustella heidän kanssansa mm. vankilassa olevien erityisryhmien tarpeista. Koen tämän olevan hyvin lähellä omaa ammatillista identiteettiäni. Nautin rakentavista keskusteluista sekä kuntouttavasta työotteesta.

Konkreettisesti varmasti suurin ammatillinen kasvu on liittynyt tavalla tai toisella produktini tuottamiseen. Se, että olen lähtenyt DVD:n tuottamiseen täysin vailla media-alankokemusta lähes yksin, on vaatinut useita tunteja ylimääräistä työtä ja hurjan määrän erehdyksiä ennen valmista tuotetta. Olen onnistunut mielestäni toimimaan kehittäjä-työntekijänä työyhteisössäni tuottaen laadukkaan ja sisällöltään informatiivisen tulo-opas-DVD:n.

9.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Eettisenä lähtökohtana koko toiminnallisen prosessini aikana minulla on ollut Laurean opinnäytetyöohje. Ohjeen mukaan opinnäytetyössä tulee noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöohjetta (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012) sekä kyseessä olevan alan ammattieettisiä sääntöjä ja ohjeistuksia. (Laurea ammattikorkeakoulu, opinnäytetyöohje 2016: 13).

Olli Mäkisen teos Tieteellisen kirjoittamisen ABC (2005) käsittelee tutkijan ammattietiikkaa ja luotettavuutta. Mäkinen lähtee liikkeelle siitä, että tutkijan tehtävänä on tuottaa luotettava informaatiota todellisuudesta. Oma opinnäytetyöni pohjautuu pitkälti ihmisten kokemuksiin ja kertomaan siitä, mitä he pitävät hyödyllisenä tietona vankilaan saavuttaessa.

Kaikkiin tutkimuksiin liittyy tavalla tai toisella eettisiä ratkaisuja. Mielestäni työni yksi tärkeimpiä eettisiä kysymyksiä on se, kuinka työni parantaa ja inhimillistää vankien ensimmäisten päivien oloita vankilassa. Eettinen lähtökohta oli yksi suurimpia vaikuttimia aiheeni valintaan. Tutkimuksessa on oleellista pyrkiä välttämään virheiden syntymistä. Tämän tavoitteen vuoksi kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan niiden luotettavuutta. Luotettavuutta

voidaan mitata ja todeta monella tavalla. Tulosta voidaan esimerkiksi pitää luotettavana silloin, jos kaksi arvioijaa päätyy samanlaiseen tulokseen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 216.) Työni luotettavuutta halusin parantaa kuuntelemalla sekä kyselemällä sekä henkilökunnan, että vankien näkemyksiä tulo-opas DVD:stä.

Olen hyvin tyytyväinen, että Satakunnan vankilan Köyliön osasto tilasi minulta ko. opinnäytetyön DVD julkaisuineen. Mielestäni jo tästä on hyvä johtaa muutamia eettisiä näkökulmia opinnäytetyöhöni liittyen. Eettisyyttä kuvaa mielestäni hyvin se, että Rikosseuraamuslaitos ja sen alaisuudessa toimiva Köyliön vankila ja sen johtajistoon kuuluvat henkilöt ajattelevat vankien asemaa ja etenkin sitä, kuinka vangin olisi helpointa sopeutua uuteen ympäristöönsä. Opinnäytetyöni sijoittuu kokonaisuudessaan vankilaan ja siellä tapahtuvaan toimintaan. Olen joutunut työni edetessä pohtimaan useita asioita sekä laillisuuden, eettisyyden sekä luotettavuuden näkökulmasta. Aina kun tutkimusaineistona käytetään ihmisiltä kerättävää tietoa, on syytä tarkoin pohtia kuinka aineisto kerätään ja miten sitä käsitellään (Kuula 2006, 12).

Kehittämistoiminnassa tiedon luotettavuutta tarkastellaan ennen kaikkea käyttökelpoisuuden kautta. Se ei vielä riitä, että kehittämistoiminnan yhteydessä saatu tieto on totuudenmukaista, vaan vaaditaan myös, että syntynyt tieto on hyödyllistä ja käyttökelpoista. (Rantanen & Toikka 2009, 121-122.) Toiminnallisen opinnäytetyöni aikana tätä hyödyllistä tietoa edustaa mielestäni se, että vangit kertoivat kokevansa tulo-opas-dvd:n tavoittavan heidät paremmin informaation jakamisennäkökulmasta, kuin paperinen tulo-opas-DVD. Tämä tieto on hyödyllistä koko rikosseuraamusalaa ja sen kehittämistä ajatellen.

Olen hankkinut asianmukaiset tutkimusluvut opinnäytetyötäni varten. Koska, teetin vangeille kyselylomakehaastattelun tarvitsin luvan ko. haastattelun tekemiseen Rikosseuraamuslaitoksen Keskushallintoyksiköstä. Mielestäni on hyvä, että vankien yksilönsuojaa ja anonymiteettiä suojellaan ko. lupatoiminnalla. Aloittaessani kyselylomakehaastatteluni kerroin vangeille sekä suullisesti, että kirjallisesti informoiden opinnäytetyöstäni. Pyysin heiltä samalla vapaaehtoisen suullisen tutkimussuostumuksen ko. kyselyyn osallistumisesta. En kerännyt vangeilta kyselylomakehaastattelun aikana heitä koskevia muita tietoja, kuin tulo-oppaaseen liittyviä mielipiteitä. Näin ollen haastatteluun osallistuneiden vankien henkilöllisyys ei paljastu opinnäytetyöstäni. Olen myös luvannut kyselyyn vastanneille vangeille, että aineisto hävitetään heti opinnäytetyön valmistuttua.

Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2005) ovat teoksessaan *Tutki ja kirjoita todenneet*, että kaiken tutkimuksen pätevyyttä ja luotettavuutta tulisi arvioida jollain tapaa, vaikka samoja termejä ei haluttaisikaan käyttää. He ovat sitä mieltä, että tutkimuksen luotettavuutta kohentaa ennen kaikkea tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta. Opinnäytetyössäni olen kuvannut osallistumistani moniammatillisen tiimin sekä valvontahenkilöstön palavereihin.

Olen kertonut myös vangeille suuntaamastani kyselylomaketutkimuksesta. Saamiani tuloksia tulo-ops-DVD:stä olen pyrkinyt analysoimaan kattavasti vankien ja henkilökunnan vastauksien pohjalta. Tutkimuksen luotettavuutta olen miettinyt luokkatilassa kyselyyn vastanneiden vankien osalta mm. siinä, että ovatko he vastanneet kysymyksiin vilpittömästi vai ovatko he ajatelleet tutkijan tarkastelevan lomakkeita niin, että heidät voisi sieltä tunnistaa. Tämä aiheuttaa tietenkin mietinnän siltä osalta, että ovatko vangit vastanneet omia tuntemuksiansa positiivisemmin esimerkiksi jokin tietty etuus mielessään. Se, olenko osannut riittävästi ”haastaa” ja kyselyttää vankeja sekä henkilökuntaa, jotta he tuottaisivat mahdollisimman paljon palautetta eri näkökulmista on kysymys, johon on vaikea antaa lopullista vastausta. Joka tapauksessa olen haastatellut molempia ryhmiä ja hyödyntänyt moniammatillisen tiimin näkemyksiä.

Työni luotettavuuteen liittyy myös se, että olen saanut tutkimusluvan työlleni Rikosseuraamuslaitokselta sekä luvan myös Satakunnan vankilan johtajalta. Olen kerännyt työni tuotokseen materiaalia alan ammatti-ihmisiltä konsultoimalla heitä. Tulo-opas-DVD:n nähtyänsä he ovat olleet sitä mieltä, että se vastaa sekä todellisuutta että vastaa tarpeeseen.

Eettisyyttä olen tarkastellut myös omasta näkökulmastani. Aluksi ajatuksena oli, että tulo-ops-DVD jaettaisiin vankilan jokaiseen selliin. Myöhemmässä vaiheessa pohdin asiaa etenkin omasta näkökulmastani. Haluanko olla pääosassa DVD:llä, joka löytyy jokaisen vangin sellistä. Toisaalta ajattelin, että esiintymiseni DVD:llä saattaisi madaltaa vankien kynnystä ottaa yhteyttä henkilökuntaan ja näin ollen palvelisi koko laitosta lähityön näkökulmasta. Lopulta päädyimme kuitenkin siihen tulokseen, että DVD olisi hyvä näyttää vangille heti matkasellissä hänen vankilaan tullessaan. Näin varmistamme informaation antamisen ennen vankilan asunto-osastolle siirtymistä. Tämän lisäksi dvd olisi lainattavissa kirjastosta. Olen ottanut huomioon kuvatessani myös sen, että videomateriaalille ei ole tallentunut tunnistettavasti vankeja tai heidän nimiänsä. Tekijänoikeuksia olen miettinyt videon taustamusiikin tiimoilta. Olen pyrkinyt poistamaan kaikki taustamusiikit, jos se on ollut videon säilymisen kannalta mahdollista.

9.3 Produktin hyödynnettävyys ja levitettävyys

Opinnäytetyöni tavoitteena oli luoda toimiva tulo-ops-DVD Satakunnan vankilan Köyliön osastolle. Tulo-ops-DVD:n hyödynnettävyyttä selvitin sekä vangeilta, että henkilökunnalta. Selvityksen tein jakamalla osalle vangeista kyselylomakkeen. Henkilökunta antoi palautetta sekä suullisesti, että kyselylomakkeen välityksellä. Palautteen mukaan sekä henkilökunta, että vangit olivat sitä mieltä, että dvd:lle oli erityinen tilaus ja, että se on toimiva informaation jakamisenmuoto. Dvd:tä tullaan jatkossa käyttämään Satakunnan vankilan Köyliön osastossa informaation jakamiseen.

Satakunnan vankilan työyhteisössä nousi DVD:n näyttämisen jälkeen esiin ajatuksia siitä, että DVD pitäisi näyttää vankilan uusille työntekijöille siinä missä vangeillekin. Moniammatillinen tiimi ehdotti DVD:n jakamista yhdyskuntaseuraamustoimistoihin, jotka vastaavat vankien sijoittelusta vankiloihin. Mielestäni tämä idea voisi toimia hyvinkin, sillä silloin vankilaan tulevalle henkilölle voitaisiin näyttää informaatiota vankilasta jo ennen vankilaan tuloa ja näin hälventää hänen epäilyksiään / perusteettomia ennakkoluulojaan vankilasta. Opinnäyte-työnohjaajani kanssa keskustelimme myös tulo-opas-DVD:n hyödynnettävyydestä tulevaisuudessa jopa opetusmateriaalina esimerkiksi Rikosseuraamusalan alalletulokoulutuksessa. Työelämältä saamani palautteen perustella tulo-opas-DVD:n perusajatusta voitaneen hyödyntää tulevaisuudessa mahdollisesti myös muissakin Suomen vankiloissa.

9.4 Tulevaisuus

Yksi keskeisimmistä rikosseuraamusalalla tällä hetkellä vaikuttavista asioista on lähityö. Lähityö on mielestäni hieno mahdollisuus lisätä vuorovaikutusta vangin kanssa ja sitä kautta vanki tuntemusta. Toimintatapana uskon lähityön antavan meille paljon työkaluja vangin uusintarikollisuuden vähentämiseen. Digitalisaation jalkautuminen Rikosseuraamuslaitokseen tulee muuttamaan totuttuja käytäntöjä. Tulo-opas-DVD on yksi askel kohti digitalisaation hyödynnettävyyttä tarjoten uuden ja erilaisen perehdytysmahdollisuuden. Toivon, että tulo-opas-DVD mahdollistaa omalta osaltansa tulevaisuudessa työajan kohdentamisen vangin kanssa tehtävään yksilötyöhön yhä enenevässä määrin. Aito vuorovaikutus, läsnäolo ja kuunteleminen sekä mallin antaminen kantavat vankien kanssa tehtävässä työssä pitkälle. Uskon, että tulevaisuudessa saamme nauttia lähityön menetelmistä ja esimerkiksi yhtenäisestä lähityöntekijä mallista rikosseuraamusalalla. Oppaan tuella voimme lähteä kehittämään erilaisia informaation jakamisen ja keräämisen muotoja ja kehittää olemassa olevia toimintamalleja edelleen.

Lähteet

Painetut lähteet

- Airaksinen, T & Vilka, H. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.
- Ekström, L., Leppämäki, P. & Vilen, M. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. 3., uudistettu painos. Helsinki: Wsoy oppimateriaalit
- Hakala, J. 2004. Opinnäyteopas ammattikorkeakouluille. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Hakala, J. 1998. Opinnäyteluovasti-Kehittämis- ja tutkimustyön opas. Tampere: Tammer-paino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara. 2005. Tutki ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino.
- Hirsjärvi, S & Hurme, H. 2014. Tutkimushaastattelu. Tallinna: Raamatutrükikoda.
- Hokkanen, S., Mäkelä, T & Taatila, V. 2008. Alan johtajaksi. WSOY
- Hämäläinen, R., Liias, S., Taarna, V. & Valkama, A. (toim.) 2007. Erilaisen oppijan käsikirja. Erilaisten oppijoiden liitto ry. Jyväskylä: Gummeruksen kirjapaino.
- Joukamaa, Matti. 2010. Rikosseuraamusasiakkaiden terveys, työkyky ja hoidontarve. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 1/ 2010.
- Juusola, Mervi. 2012. Levottomat aivot- adhd ja aspenger vahvuuksina. Keuruu: Otavan Kirjapaino.
- Kalavainen, S., Piispanen, P., Seppänen, L., Uusitalo, H. ja Ylisassi, H. 2016. Aktivoiva lähi-työ - Vankiloiden valvonta- ja ohjaushenkilöstö vuorovaikutuksellista lähityötä kehittämässä. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 2/2016.
- Kananoja, A, Lähteinen, M & Marjämäki, P. 2010. Sosiaalityön käsikirja. Tallinna: Tallinna Raamatutrükikoda.
- Karsikas, Vuokko 2014. Polku vaputeen - Psykososiaalisen työn kehittyminen ja rooli vankeinhoidon yhteiskunnallisessa tehtävässä. Teoksessa Lassila Tytti, Linderborg, Henrik & Suonio, Mari (toim.) Sosiaalityö ja sosiaalinen tuki rikosseuraamusalalla. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 1/2014. Suomen Yliopistopaino.
- Kuula, Arja 2006: Tutkimusetiikka. Jyväskylä. Gummerruksen Kirjapaino Oy.
- Linderborg, H., Blomster, P., Tyni, S. ja Muiluvuori, M-L. 2012. Laatuaikaa Vankilassa? Tutkimus vankilaelämän laatuun vaikuttavista tekijöistä. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisu 1/2012. Rikosseuraamuslaitos
- Mäkinen, Olli 2005. Tieteellisen kirjoittamisen ABC. Karisto Oy, Hämeenlinna 2005.
- Piili, Marjut 2006: Esimiestyön avaimet, ihmisen kohtaaminen ja ohjaaminen. Jyväskylä: Gummerus Oy.
- Rikosseuraamuslaitos. 2015. Rikosseuraamuslaitoksen turvallisuuslinjaukset. Helsinki: KopiaNiini.

Salakari, A. & Virta, M. 2012. ADHD-aikuisen selviytymisopas - tutkittua tietoa ja käytännön vinkkejä. Helsinki: Tammi.

Salo, Helena. 2006. Lukivaikeus on sosiaalinen riski: lukemisen ja kirjoittamisen vaikeudet suomalaisilla miesvangeilla. Pro gradu -tutkielma. Turun yliopisto.

Toikko, T & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittäistoiminta. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.

Sähköiset lähteet

Arene 2015. Viitattu 20.3.2017. <http://www.arene.fi/fi/ammattikorkeakoulut/koulutus-ja-tutkinnot/amk-koulutus>

Erilaisten oppijoiden liitto. Mikä on omin tapasi oppia? Viitattu 27.3.2017. http://www.erilaistenoppijoidenliitto.fi/?page_id=158

Hallintolaki 6.6.2003/434. Finlex. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 12.2.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=hallintolaki>

Hallintolaki 9.5.2014 /368. Finlex. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 12.2.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=hallintolaki>

Intranet 2013. Henkilöstöjohtaminen. Perhedytyksen onnistunut läpivienti. Viitattu 27.2.2017. https://intranet.om.fi/rikosseuraamuslaitos/satakunnan_vankila/henkilostoasiat/henkilostojohtaminen/esimiestyo/perehdyttaminen.html.stx

Intranet 2016. Perehdyttäminen. Laadukas perehdytys kuuluu kaikille. Viitattu 27.2.2017. https://intranet.om.fi/rikosseuraamuslaitos/satakunnan_vankila/henkilostoasiat/perehdyttaminen_8.html.stx

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 21.5.1999/621. Finlex. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 12.2.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=julkisuus%20laki>

Laurea ammattikorkeakoulu. 2016. Opinnäytetyöohje. Viitattu 20.4.2017. https://laurea.sharepoint.com/sites/linkfi/Dokumentit/Laurean%20ONT-ohje_29012016.pdf

Lukihäiriö. 2016. Lukivaikeuden määritelmä. Viitattu 24.3.2017. <https://www.lukihairio.fi/lukivaikeus/>

Portti vapauteen. Kuopion vankila. Viitattu 20.3.2017. http://www.porttivapauteen.fi/laheiset/tapaajan_opas/kuopion_vankila

Pöntinen, Mari 2015. Viitattu 29.11.2016 https://intranet.om.fi/rikosseuraamuslaitos/satakunnan_vankila/virasto.html.stx

Rikosseuraamuslaitos. 2011. Rikosseuraamuslaitoksen strategia 2011-2020. Viitattu 14.3.2017. http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/risenasiakirjoja/6A3hglF5q/Risen_strategia_2011-2020.pdf

Rikosseuraamuslaitos. 2012. Päihdetyön linjaukset vuosille 2012 - 2016. Viitattu 27.2.2017.
http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-muut/6Cr2xRZTS/Paihdelinjaukset_2012-2016_RINKIIN.pdf

Rikosseuraamuslaitos. 2013. Laatuaikaa vankilassa. Viitattu 20.3.2017.
<http://rikosseuraamus.fi/fi/index/ajankohtaista/julkaisut/risenjulkaisusarja/laatuaikaavankilassa.html>

Rikosseuraamuslaitos 2014. Arki vankilassa - opas suljettuun vankilaan tulevalle vangille. Viitattu 17.1.2017. http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-muut/6loYIEYC7/Arki_vankilassa_2014_SUOMI_net.pdf

Rikosseuraamuslaitos. 2015. Rikosseuraamuslaitoksen tulostavoiteasikirja vuosille 2016-2019. Viitattu 20.3.2017.
http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/risenasiakirjoja/netra-asiakirjat/1blJsZzOR/Risen_tulossopimus_2016_-_2019_liitteinen.pdf

Rikosseuraamuslaitos 2016 a. Millainen on tulevaisuuden vankila? Viitattu 15.4.2017
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteetjauutiset/2016/10/millaineenontulevaisuudenvankila.html>

Rikosseuraamuslaitos 2016 b. Pääjohtaja Esa Vesterbacka: Jokaisessa arkisessakin vuorovaikutustilanteessa on mahdollisuus edistää vankien muutostyötä. Viitattu 12.5.2017.
<http://rikosseuraamus.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteetjauutiset/2016/11/paajohtajaesavesterbackajokaisessaarkisessakinvuorovaikutustilanteessaonmahdollisuusedistaavankienmuutostyota.html>

Rikosseuraamuslaitos. 2017 a. Arvot ja strategia. Viitattu 17.1.2017.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/arvot.html>.

Rikosseuraamuslaitos. 2017 b. Hankkeet. Viitattu 20.2.2017.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/ajankohtaista/hankkeet.html>

Rikosseuraamuslaitos. 2017 c. Organisaatio. Viitattu 30.3.2017.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/organisaatio.html>

Rikosseuraamuslaitos. 2017 d. Rikosseuraamuslaitos. Viitattu 20.4.2017.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos.html>

Rikosseuraamuslaitos. 2017 e. Satakunnan vankila. Viitattu 12.1.2017.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjayhteystiedot/vankilat/satakunnanvankila.html>

Satakunnan vankila 2012. Köyliöstä suljettu vankila. Viitattu 12.1.2017
http://www.satakunnanvankila.fi/default2.asp?active_page_id=338

Sunimento, Kati. 2010. Oppimisvaikeuksista vapaaksi. Viitattu 20.4.2017.
http://www.porttivapauteen.fi/tietoa/tietopankki/2470/oppimisvaikeuksista_vapaaksi_%28oppiva%29_2007-2010

Tilastokeskus 2016. Käsitteet ja määritelmät: Vankeusvanki. Viitattu 12.1.2017.
<http://www.stat.fi/til/van/kas.html>

Työturvallisuuskeskus 2017. Työhyvinvointi ja työsuojelu: Työntekijän perehdyttäminen ja opastus. Viitattu 27.2.2017
http://ttk.fi/tyohyvinvointi_ja_tyosuojelu/toiminta_tyopaikalla/vastuut_ja_veloitteet/tyohon_perehdyttaminen_ja_tyonopastus

Vankeuslaki 23.9.2005/767. Finlex. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 23.2.2017.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050767#L4P4>

Vankeuslaki 17.6.2011/735. Finlex. Ajantasainen lainsäädäntö. Viitattu 23.2.2017.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050767>

Väestöliitto. 2017. Vuorovaikutus. Viitattu 20.2.2017
<http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/mina-ja-muut/ihmissuhteet/vuorovaikutus/>

Julkaisettomat lähteet

Kasvi, S. 2009. Oppimisvaikeuksista vapaaksi - vankilasta vapautuneen nuoren kokemukset oppimisvaikeuksista ja kuntoutuksen tukemisesta. Viitattu 20.4.2017.
http://theseus.fi/bitstream/handle/10024/3381/2009_kasvi_satu.pdf?sequence=1

Rikosseuraamuslaitos. 2016.Lähityö - hankesuunnitelma LSRA. Koulutus 17.8.2016.

Viikki-Ripatti, Sari. 2017. Mielen terveystyö-täydentävä osaaminen. Viitattu 28.4.2017.

Video saatavilla osoitteessa: https://youtu.be/_XFfkK7-Xu4

Kuviot

Kuvio 1 Rikosseuraamuslaitoksen organisaatio	10
Kuvio 2 Rikosseuraamusalueet	11
Kuvio 3 Neurokognitiiviset häiriöt.....	24
Kuvio 4 Opinnäytetyön suunnittelu-, toteutus- ja julkaisuvaihe	30
Kuvio 5 Vankilaan ilmoittautuminen.....	40
Kuvio 6 Tervetuloa Satakunnan vankilaan	40
Kuvio 7 DVD:n kansilehti.....	43

Liitteet

Liite 1 Tutkimuslupa.....	63
Liite 2 Haastattelu- ja kuvauslupa	64
Liite 3 Kirjallinen informaatio / kyselylupa	65
Liite 4 Kyselylomake	66
Liite 5 Palautelomake tulo-opas-dvd	68
Liite 6 Käsikirjoitus	69

Liite 1 Tutkimuslupa

RIKOSSEURAAAMUSALAN OS

Tutkimuslupa

21.3.2017

16/332/2017

Opiskelija
Katja Kirilov
Laurea-ammattikorkeakoulu
Rikosseuraamusala

Hakemuksenne 17.3.2017

Tutkimuslupahakemus

Olette hakeneet Rikosseuraamuslaitoksesta tutkimuslupa Laurea-ammattikorkeakoulun rikosseuraamusalan opinnäytetyösi varten. Opinnäytteen ohjaajana toimii yliopettaja Pekka Suss.

Tutkimuksen aihe

Köyliön vankilan DVD:nä oltu opas lähtöön ja perehdytyksen näkökulmasta.

Tutkimuksen toteutus

Kyselytutkimus Satakunnan vankilan Köyliön osaston vanhoille keuhkoille keuhkoille 2017.

Lupahakemus

Hakette lupaa kyselyn toteuttamiseen.

Päätös

Rikosseuraamuslaitoksen keskuhallintoyksikkö myöntää teille tutkimustuvan hakemuksenne mukaisesti. Kyselytutkimus tulee tehdä vankilan johtajan tai apulaishohtajan suostumuksella ja välityksellä.

Vankien osallistuminen tutkimukseen on vapaaehtoista ja heidän tulee pyytää suostumusta osallistumisesta tutkimukseen. Tutkimuksen tulokset on esitettävä niin, että välit yksittäiset henkilöt ole tunnistettavissa. Tutkimusaineisto on säilytettävä siten, ettei se joudu ulkopuolisten käsiin. Luvkimussaincians on tarkoitus vain tutkimukselliseen käyttöön ja se on hävitettävä yksilöllistojen osalta tutkimuksen valmistuttua. Tutkimuksen toteutus ja tutkimusaineiston laatu ei saa aiheuttaa kolmannensa haittaa vankilan muulle toiminnalle.

Tutkimuksen valmistuttua siitä tulee lähettää sähköinen kopio tai paperikopio Satakunnan vankilaan, Rikosseuraamuslaitoksen keskuhallintoyksikköön sekä Rikos-

Osoite
Luttilahdenkatja 4
00531 HELSINKI

Puhelin
029 55 88500

Telekopio
029 53 80446

Sähköpostiosoite
sijezzo.riise@om.fi

Liite 2 Haastattelu- ja kuvauslupa

Laurea -ammattikorkeakoulu

HAASTATTELU- ja KUVAUSLUPAHAKEMUS

Sosionomi koulutus

Rikosseuraamusala

Katja Kirilov

SRV215SA Monimuoto 2015

Rikosseuraamuslaitos Satakunnan vankila Köyliön osasto

Johtaja Marja Wakkala

Teen opinnäytetyönäni Köyliön vankilan vangeille suunnattua tulo-opasta. Opas on tarkoitus julkaista sekä paperiversiona, että dvd:n muodossa. Opinnäytetyöni nimi on Köyliön vankilan tulo-opas- dvd vangin perehdyttämismallin ja lähityömallin kehittämisen kivijalkana.

1. Pyydän kuvauslupaa dvd:n toteuttamiseksi Satakunnan vankilan Köyliön osastossa. Kuvaukset ajoittuisivat ajalle 2/2017-4/2017.
2. Pyydän lupaa myös henkilökunnalle tehtävän kyselytutkimuksen sekä haastattelujen tekemiseksi ko. aiheeseen liittyen.

Opinnäytetyöni ohjaajana Laurea-ammattikorkeakoulussa toimii Rskk:n yliopettaja Pekka Sass

Työelämän ohjaajana toimii Satakunnan vankilan rikosseuraamusesimies Pekka Huhtamaa.

Työpaikan toimeksiantajana Satakunnan vankilan Köyliön osaston apulaisjohtaja Kari Minkkinen

Köyliö 17.3.2017

Katja Kirilov

vartija

Satakunnan vankila, Köyliön osasto

Johtaja Marja Wakkala

Liite 3 Kirjallinen informaatio / kyselylupa

HYVÄ SATAKUNNAN VANKILAN KÖYLIÖN OSASTON VANKI

KYSELYLUPA

Opiskelen Laurea Ammattikorkeakoulussa tavoitteenani suorittaa rikosseuraamusalan sosio-nomiopinnot. Koulutukseeni kuuluu laatia opinnäytetyö. Olen valinnut opinnäytetyöni aiheeksi Köyliön vankilan tulo-opas-dvd:n tuottamisen

Jotta työstäni tulisi mahdollisimman monipuolinen, laadukas ja kattava olisi sinulta saatava käytännön kokemus ja tieto minulle ensiarvoisen tärkeätä. Toivoisin teidän osallistuvan kyselyyni.

Kysymyksiini ei ole oikeita, eikä vääriä vastauksia, vaan sinun omat kokemuksesi ja tuntemuksesi ovat tärkeintä.

Opinnäytetyöhön saamani tiedot käsittelen luottamuksellisesti, eikä niitä käytetä mitään muuta tarkoitusta varten. Opinnäytetyössä ei tulla mainitsemaan teidän nimeä, eikä teitä voida tunnistaa tutkimuksestani.

Köyliö 11.4.2017

Kiittäen

Katja Kirilov

Liite 4 Kyselylomake

Kysymyksiä tulo-oppaasta sekä vastaanottotilanteesta ja perehdytyksestä

Mistä mielestäsi koostuu hyvä vastaanottotilanne vankilaan saavuttaessa? Mainitse kolme mielestäsi tärkeintä asiaa.

Kuinka sinulle tulisi kertoa vankilan säännöistä? Rastita sinulle mieluisin vaihtoehto

- Säännöt kerrotaan suullisesti
 Luet itse säännöt oppaista
 Katsot dvd:n, joka kertoo talon käytännöistä ja säännöistä

Oletko tutustunut sellissäsi olevaan sellikansioon?

- KYLLÄ
 EN

Oletko tutustunut sellikansion sisältämään tulo-oppaaseen?

- KYLLÄ
 EI

Mitä hyvää ja säilytettävää tulo-oppaassa on?

Mitä pois jätettävää tai muokattavaa tulo-oppaassa on?

Mitä vankilaa koskevia asioita tai informaatiota uuteen tulevaan tulo-oppaaseen pitäisi ehdottomasti lisätä?

Mitkä vapaa-ajan toiminnot olisivat sinulle mieluisia?

Minkäläinen DVD:n kansikuvan tulisi mielestäsi olla Köyliön tulo-opas dvd:ssä?

Sana on vapaa..Onko sinulla jotain muita hyviä ajatuksia uuden tulo-opas dvd:n sisällöstä, pituudesta, aiheista tai jostain muusta?

KIITOS VASTAUKSISTASI 😊

Liite 5 Palautelomake tulo-opas-dvd

KYSELYLOMAKE TULO-OPAS DVD:STÄ

MITÄ HYVÄÄ / SÄILYTETTÄVÄÄ DVD SISÄLSI?

MITÄ ”HUONOA” / POISTETTAVAA DVD SISÄLSI?

MITÄ DVD:HEN TULISI LISÄTÄ

MITÄ MIELTÄ OLIT DVD:N KESTOSTA?

MITÄ MIELTÄ OLET TÄMÄN KALTAISESTA INFORMAATIO-
MUODOSTA?

Liite 6 Käsikirjoitus

TULO-OPAS DVD Käsikirjoitus suunnitelma

1. YLEISTÄ - SAAPUMINEN VANKILAAN- VASTAANOTTOTILA

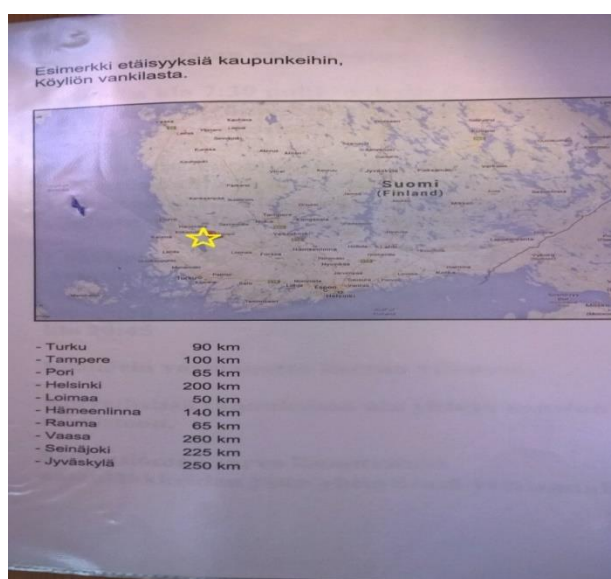
VARTIJA TOVOTTAA VANGIN TERVETULLEEKSI

VARTIJA: Tervetuloa suorittamaan tuomioistuimen määräämää vankeusrangaistustasi Satakunnan vankilan köyliön osastoon. Voit istua siihen tuolille, niin kerron sinulle hieman lisää yleistietoa koskien Satakunnan vankilaa.

VANKI ISTUU TUOLILLE

VARTIJA KERTOO YLEISTÄ TIETOA RIKOSSEURAAMUSLAITOKSESTA JA SATAKUNNAN VANKILAN KÖYLIÖN OSASTOSTA

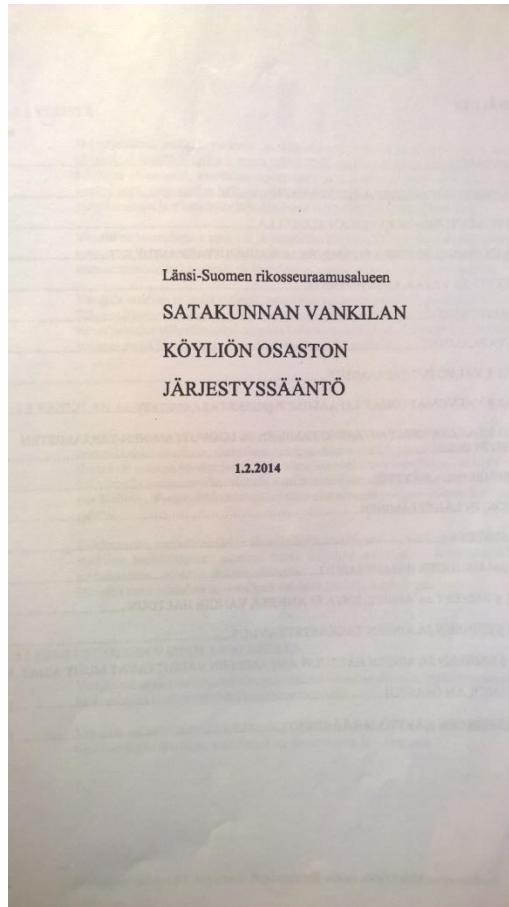

VARTIJA: Satakunnan vankila on yksi Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen vankila. Satakunnan vankila muodostuu kahdesta osastosta, Huittisten osastosta, joka on avovankila ja Köyliön osastosta, joka on S1 turvallisuustason suljettu vankila.

Satakunnan vankilan molempien osastojen johtajana toimii Marja Wakkala

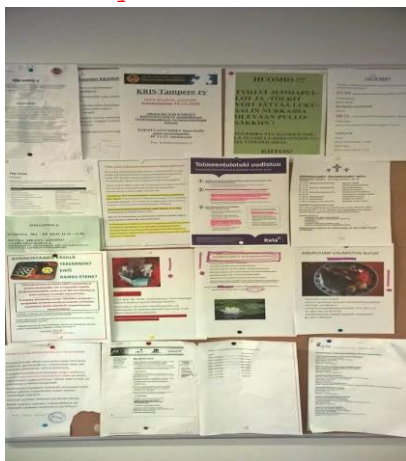
Vankilassa eletään lain ja erilaisten asetusten, vankilan vahvistettujen järjestyssääntöjen ja päiväjärjestyksen mukaan. Näillä ohjeilla, säännöillä ja määräyksillä turvataan vankien ja henkilökunnan toimintaedellytykset. Oi-

keudenmukaisuus, ihmisarvon kunnioittaminen ja syrjinnän kieltö koskevat kaikkea ihmisten välistä toimintaa Satakunnan vankilassa.

SATAKUNNAN VANKILAN KÖYLIÖN OSASTON PÄIVÄJÄRJESTYS			
II - kerros			
Toiminta	Arkisin	Lauantaisin	Sunnuntaisin
Herätys	06:00	08:00	08:00
Aamutarkastus	06:10	08:10	08:10
Uiko-ovi ja päätyövet avataan. Lukusain, pesutuvan, puhelinten ja keittiön käyttö sallittua aamutarkastuksen jälkeen.	06:10	08:10	08:10
Aamutoimet	06:10 - 06:55	08:10 - 09:00	08:10 - 09:00
Lääkkeiden jako	06:15	08:15	08:15
Aamiainen	06:30	08:30	08:30
Aktiivitoimintoihin lähtö	06:55		
Aktiivitoiminta-aika aamupäivisin	07:00 - 11:00		
Aamu-ulkoilu.	(Ei koske sairauden perusteella aamu-ulkoilusta vapautettuja)		
	08:00 - 08:45		
Lounas	10:45 toimintaan sijoittamattomille. 11:00 toimintaan sijoitetuille.		
Lääkkeiden jako	~~11:00~~		
Virkallisten v.otto	11:15 - 11:55		
Vahvuustarkastus	12:00		
Aktiivitoimintaan lähtö	12:10		
Asunto-osaston päätyövi suljetaan	12:15 - 14:00		
Aktiivitoiminta-aika illopäivällä			
Perjantaina	12:15 - 15:30		
	12:15 - 14:15		
Pyykivaihto			
Lauantaisin	09:00		
Tapaaminen			
		11:00 - 11:45	11:00 - 11:45
		12:15 - 13:00	12:15 - 13:00

Lisätietoa oikeuksistasi, velvollisuuksistasi ja mahdollisuuksistasi saat myös henkilökunnalta, jonka puoleen voit kääntyä kaikissa asioissa. Löydät vankeutta määrittävät lait ja asetukset sekä Rikosseuraamuslaitoksen antamat määräykset ja ohjeet myös esimerkiksi kirjastosta. Asuinosaisten ilmoitustauluilta saat tietoa vankilan toiminnoista ja päivittäisistä tapahtumista.

TULO-OPAS-DVD:N KÄSIKIRJOITUS

1. Saapuminen vankilaan

- Vastaanotto

VARTIJA: Tervetuloa suorittamaan tuomioistuimen määräämää vankeusrangaistustasi Satakunnan vankilan köyliön osastoon. Voit istua siihen tuolille, niin kerron sinulle hieman lisää yleistietoa koskien Satakunnan vankilaa

- Perustietoa

vartija kertoo yleistä tietoa rikosseuraamuslaitoksesta ja satakunnan vankilan köyliön osastosta Satakunnan vankila on yksi Länsi-Suomen rikosseuraamusalueen vankila Satakunnan vankila muodostuu kahdesta osastosta, Huittisten osastosta, joka on avo-vankila ja Köyliön osastosta, joka on S1 turvallisuustason suljettu vankila. Satakunnan vankilan molempien osastojen johtajana toimii Marja Wakkala

- vankilan virkakoira

Koira haistelee saapuvan vangin. Koiran kanssa toimimisesta sen verran, että koiraan ei saa koskea missään olosuhteissa.

2. Asunto-osastolle siirtyminen

- Asunto-osastot

Vartija antaa vangille petivaatenyytin vastaanotosta mukaan kantaan. Vartija ja vanki etenevät käytävää pitkin 2.kerroksen asunto-osastolle.

Matkalla vartija kertoo vankilassa olevan neljä asunto-osastoa. Sellit asunto-osastoilla ovat 1-4 hengen sellejä. Lisäksi ensimmäisestä kerroksesta löytyvät vastaanotto/matkaselli.

Vankia kehoitetaan tutustumaan huolellisesti sellistä löytyvään järjestyssääntöön sekä päiväjärjestykseen. Vangille kerrotaan myös vangeilta saatu informaatio tulo-opasta silmällä pitäen. Ohje kuuluu: Älä puutu muiden asioihin. Keskity vain oman tuomiosi suorittamiseen sekä sen sisältöön. Matkalla asunto-osastolle kerrotaan vierailun toisilla osastoilla olevan kiellettyä

Majoitutaan selliin

- Päiväjärjestys

KLO 6:00 HERÄTYS

KLO 6:10 AAMUTARKASTUS -> VALOT PÄÄLLÄ, VANKI SEISOMASSA SÄNGYN VIERESSÄ

Vartija avaa oven ja toivottaa vangille hyvää huomenta. Vanki saa poistua sellistänsä vasta, kun tarkastus on ilmoitettu päättyneeksi .

KLO 6:15 AAMULÄÄKKEET JA SAIRAAKSI ILMOITTAUTUMINEN

KLO 6:30 AAMUPALA

Lakki pois päästä, käsien peseminen, ei omia astioita ruokalaan. Yksi muki joko maitoa/mehua. Ruokailun päätteeksi tuolin nostaminen ja keittäjää kiittäminen.

KLO 6:55 AKTIIVITOIMINTOIHIN LÄHTÖ

KLO 8:15 SELLIEN OVET SULJETAAN---SELLIPUHELIMELLA SAAT YHTEYDEN VARTIJAAN AINA

Demonstroidaan puhelu ☺

KLO 10:55 TÖISTÄ PALUU METALLI-ILMAISIMEN KAUTTA

Aamupäivän työt tuli tehtyä. Kulje metallinilmaisimen lävitse ole hyvä.

TI, KE ja PE AVOIN VASTAANOTTOAIKA HALLINTOLASSA KLO 11:15-11:55

(KLO 12:10 AKTIIVITOIMINTOIHIN LÄHTÖ)

(KLO 12:15 SELLIEN OVET SULJETAAN)

KLO 15:30 AKTIIVITOIMINNOISTA PALUU METALLI-ILMAISIMEN KAUTTA, SELLIEN OVET AVATAAN.

KLO 15:45 VAHVUUSTARKASTUS

KLO 16:00 PÄIVÄLLINEN → ILTAPALA AINEET MUKAAN → Leipää ja voinappi VAPAA-AIKA ALKAA (KERROTAANKO TÄSSÄ MITÄ ON MAHDOLLISUUS TEHDÄ?)

KLO 20:30 VAPAA-AJANTILAT SULJETAAN

KLO 21:45 ILTALÄÄKKEET

KLO 21:00 LUKUSALI, PUHELIMET JA PESUTUPA SULJETAAN

Klo 21:15 ILTAVAHVUUSTARKASTUS

3. Hallintola ja Virkailijat

- Avoin asiointiaika

ti, ke ja pe avoin vastaanottoaika hallintolassa klo 11:15-11:55

- Henkilökunta

johtaja

apulaisjohtaja

sosiaalityönerityisohjaaja

päihdetyönohjaaja

diakoni

virastosihteerit

4. Yhteydenpito vankilan ulkopuolelle

- Tapaamiset

Valvottu tapaaminen

Keltaisessa talossa. Kerrotaan, että järjestetään lauantaisin ja sunnuntaisiin. Vanki voi hakea toisena päivänä viikossa. Yhdellä vangilla mahdollisuus tavata kolmea henkilöä kerrallaan, mutta perheiden kokoa ei kuitenkaan rajoiteta. Haetaan erillisellä kaavakkeella. Kaavake tulee palauttaa torstaina klo 18:00 mennessä

Valvomaton tapaaminen

Esitellään talo ja kerrotaan yleisimmistä käytännöistä. Haetaan erillisellä kaavakkeella. Sosiaalityön erityisohjaaja selvittää perusteet tapaamiselle. Apulaisjohtaja myöntää. Varaa aika rse:ltä ensin alustavasti ja päätöksen tullessa vahvista aika.

Isä-lapsi tapaaminen

Mahdollista kerran kuukaudessa 45min per kerta. Isällä mahdollisuus pitää lasta sy-lissä. Haetaan erillisellä kaavkkeella.

Skypetapaaminen

Vangilla on vankeuslain perusteella mahdollisuus pitää yhteyttä läheisiinsä videoyhteyden välityksellä

- **Posti**

Kirjeposti

Vankilan ensimmäisessä kerroksessa ulko-oven vieressä on postilaatikko, josta lähtevä posti toimitetaan eteenpäin päivittäin klo 7:00.

Vangeille saapuva kirjeposti jaetaan päivittäin aktiiviajan päätyttyä yläkerran valvomosta kuuluttamalla henkilöä sukunimellä. Voit myös itse tiedustella postiasi kysymällä sitä yläkerran valvomosta vartijalta kello 17:00 jälkeen.

sähköposti

Vangille voi lähettää sähköpostia osoitteeseen VANKIPOSTI.KOYLIO@OM.FI

Otsikkokenttään tulee syöttää vangin etu- ja sukunimi

Viestin tekstikenttään tulee laittaa viestin lisäksi lähettäjän tiedot, jotta viestin lähettäjän tiedot välittyvät vangille.

Henkilökunta välittää viestit vangeille.

Katso ohjeet osaston ilmoitustaululta.

- **Puhelin**

Puhelimen käyttö: Asunto-osaston ja sopimusosaston alakerrassa on vankien käytössä olevia puhelimia. Puhelimia voi käyttää omaan tahtiin vapaa-ajalla. Vangin saapuesssa vankilaan hänelle luodaan henkilökohtainen puhelintili tunnuksineen. Vangilla voi olla tallennettuna järjestelmään maksimissaan 20 numeroa. Ilmoita nämä numerot vartijalle asiointikaavakkeella. Puheaikaa myydään saapumishetken lisäksi perjantain ja maanantain välisenä aikana erikseen ilmoitettavana ajankohtana.

- **Poistumisluvat**

Hakeminen

Erillinen kaavake. Pyydä henkilökunnalta

RP, TS tai ETS

Vangille voidaan myöntää poistumislupa rangaistusajan pituuden perusteella tärkeästä syystä tai erittäin tärkeästä syystä

5. Aktiivitoiminnat

- aktiivitoiminta-aika

Liikennemerkki, talousmestari, viikkaus, keittiö kiinteistö, osaston puhdistajat ja ohjattu toimintaryhmä

- vapaa-aika

Vapaa-ajantilat: Pingis, biljardi, aerobinen kuntoilu, hieronta, kuntosali, kirjasto, askartelu, ulkoilupiha, muikkihuone lehtienlukusali ja kirjasto

Lukusali on tarkoitettu vangin vapaa-ajan viettotilaksi. Lukusalissa voit katsella televisiota, lukea sanomalehtiä, keittää kahvia (omat kahvit), pelata lautapelejä ja käyttää esimerkiksi tekstinkäsittelyohjelmaa tietokoneella.

6. Vaatehuolto

- vankivaatteet

Pyykinvaihto lauantaisin klo 9:00

- omat vaatteet

- pesutupa

Pyykinpesuaikaa voit varata pesutuvan vieressä olevalta ilmoitustaululta merkitsemällä sellisi numeron kaavakkeeseen haluamallesi ajankohdalle. Huomio myös kuivausrummun ajanvaraus. Pyykkituvasta löytyy myös puhaltimella varustettu kuivaushuone, johon vanki voi pyykkinsä jättää kuivumaan.

7. Kauppaostot

- Maksukortti

8. Rangaistusajan suunnitelma

- Oma rikosseuraamusesimies

Lisätietoa oikeuksistasi, velvollisuuksistasi ja mahdollisuuksistasi saat myös henkilökunnalta, jonka puoleen voit kääntyä kaikissa asioissa. Löydät vankeutta määrittelevät lait ja asetukset sekä Rikosseuraamuslaitoksen antamat määräykset ja ohjeet myös esimerkiksi kirjastosta. Asuinostojen ilmoitustauluilta saat tietoa vankilan toiminnoista ja päivittäisistä tapah- tumista.